

İzmir Büyükşehir Belediyesi Meslek Fabrikası Şube Müdürlüğü Stratejik Plan Hazırlama ve Mesleki Eğitim Projesi



İşgücü Piyasası Analizi Raporu

İzmir Büyükşehir Belediyesi
Meslek Fabrikası Şube Müdürlüğü
Stratejik Plan Hazırlama ve Mesleki Eğitim Projesi

İşgücü Piyasası Analizi Raporu

Hazırlayanlar:

(Alfabetik olarak)

Şükrü ÇAM

Özkan DEMİRTAŞ

İlgın ŞENTİN

Şubat 2017

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. İZMİR İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ	3
2.1. Temel Göstergeler	3
2.2. İşsizlik	5
2.2.1. Kayıtlı İşsizlik	6
2.3. Açık İşler	8
2.4. Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	10
2.5. Net İstihdam Artışı ve Azalışı Beklenen Meslekler	11
3. İZMİR'DE GELECEK DÖNEMDE İSTİHDAM EĞİLİMLERİ	13
3.1. Yükselen ve Anahtar Sektörler	13
3.1.1. Yenilenebilir Enerji	13
3.1.2. Bilgi İletişim Teknolojileri	15
3.1.3. Giyim Eşyası Sanayi	17
3.1.4. Turizm	19
3.1.5. Lojistik	20
3.1.6. Topraksız Tarım ve Seracılık	21
3.1.7. Kimya Sanayi	22
3.1.8. Gelişime Açık Diğer Alanlar	23
3.2. Meslek Fabrikası için Öncelikli Kurs Branşlarının Belirlenmesi	24
3.2.1. CNC ve torna tezgahı operatörlüğü ve programlama	27
3.2.2. Kaynakçılık	28
3.2.3. Aşçılık ve aşçı yardımcılığı	29
3.2.4. Bilgisayar destekli tasarım	30
3.2.5. Dış ticaret hizmeti (İngilizce)	31
3.2.6. Düz dikiş makineciliği	33
3.2.7. Seracılık / meyve sebze ayıklama	34
4. SONUÇ	36
KAYNAKLAR	37

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: İl düzeyinde temel işgücü göstergeleri, İzmir (2008-2013).....	3
Tablo 2: Kayıtlı işsizlerin yaş grubuna göre dağılımı (2015- ilk 6 ay)	7
Tablo 3: Kayıtlı işsizlerin mesleklere göre dağılımı (2015)	8
Tablo 4: Açık işlerin mesleklere göre dağılımı (2016)	9
Tablo 5: İşgücü piyasası talep araştırmasına göre açık işlerin mesleklere göre dağılımı.....	10
Tablo 6: İşgücü piyasası talep araştırmasına göre temininde güçlük çekilen meslekler	11
Tablo 7: İşgücü piyasası talep araştırmasına göre net istihdam artışı / azalışı beklenen meslekler	12
Tablo 8: İzmir işgücü piyasasının öncelikli olarak ihtiyaç duyduğu ve temininde güçlük çekilen 40 meslek / alt meslek grubu listesi	25
Tablo 9: 1. Çalıştay sonucunda önceliklendirilen 20 meslek / alt meslek grubu listesi	26
Tablo 10: 2. Çalıştay sonucunda önceliklendirilen 5 meslek / alt meslek grubu listesi	26
Tablo 11: Meslek Fabrikası için tavsiye edilen öncelikli alt meslek grupları.....	35

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: İl düzeyinde temel işgücü göstergeleri, İzmir (2008-2013), %	4
Şekil 2: İŞKUR'a başvuran iş arayanların cinsiyete göre dağılımı.....	5
Şekil 3: İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin yıllara göre dağılımı (2015-ilk 6 ay).....	6
Şekil 4: İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin yıllara göre dağılımı (2016)	7
Şekil 5: İŞKUR'a göre açık işler (2016).....	9

134'ü bitkisel ürün, 6'sı da hayvansal ürün olmak üzere toplam 140 adet organik ürüne ilişkin üretim yapılmıştır. Tarımda katma değeri artırmak için organik üretim ve iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması önemli katkılar sağlayacaktır. (İZKA, 2015).

İzmir ili ihracat ve ithalat dağılımında da önemli bir noktadadır. 2013 yılında İzmir'e bağlı firmalar tarafından 10,6 milyon dolar ithalat yapılmıştır. Bu değer ile İzmir; İstanbul, Kocaeli, Ankara ve Bursa'dan sonra 5. sırayı almaktadır. İzmir'den yapılan ithalatın 2013 yılı için ekonomik faaliyetlere göre dağılımına bakıldığında en büyük pay %86,4 ile imalat sektörüne aittir (TÜİK, 2013).

2013 yılında İzmir'e bağlı firmalar tarafından 9,3 milyon dolar ihracat yapılmıştır. İhracatta 1. sırayı 70,6 milyon dolar ile İstanbul alırken, İzmir sırasıyla Bursa ve Kocaeli'den sonra 4. sırada yer almaktadır. İzmir'den yapılan ihracatın 2013 yılı için ekonomik faaliyetlere göre dağılımına bakıldığında en büyük pay %86,4 ile imalat sektörüne aittir (TÜİK, 2013).

İzmir ilinin gelir kaynaklarına baktığımızda, TR31 İzmir bölgesi cari fiyatlarla bölgesel gayrisafi katma değerinin sektörle paylarına bakıldığında hizmetler sektörü 2011 yılında %67,7 ile en büyük payı oluşturmaktadır. Yine aynı yılda sanayi sektörü %26,9 ile ikinci sırada gelmektedir.

2. İZMİR İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

2.1. Temel Göstergeler

Çalışma ve İş Kurumu (İŞKUR) tarafından her yıl sonunda ve her il özelinde yayınlanan İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, işgücü piyasasını analiz etmek amacıyla hem arz hem de talep verilerini içermektedir. Ayrıca, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) da temel işgücü rakamlarının açıklanmasına ilişkin çalışmalarını sürdürmektedir. Bu bölümde, İŞKUR'un İzmir ili için yayınlamış olduğu 2015 ve 2016 yıllarının raporları ve TÜİK'in seçilmiş göstergelerle İzmir raporu derlenerek İzmir işgücü piyasasının genel görünümüne ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

2015 ve 2016 yılları İŞKUR İzmir İşgücü Piyasası Analizi Raporları ve 2013 yılı TÜİK işgücü göstergelerine göre İzmir'de işgücüne katılım, istihdam ve işsizlik oranları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: İl düzeyinde temel işgücü göstergeleri, İzmir (2008-2013)

Yıllar	İşgücüne katılım oranı (%)	İstihdam oranı (%)	İşsizlik oranı (%)
2008	45,2	39,9	11,8
2009	46,6	39,0	16,2
2010	50,1	42,5	15,1
2011	53,3	45,5	14,7
2012	53,2	45,3	14,8
2013	55,9	47,3	15,4

Kaynak: TÜİK, 2013

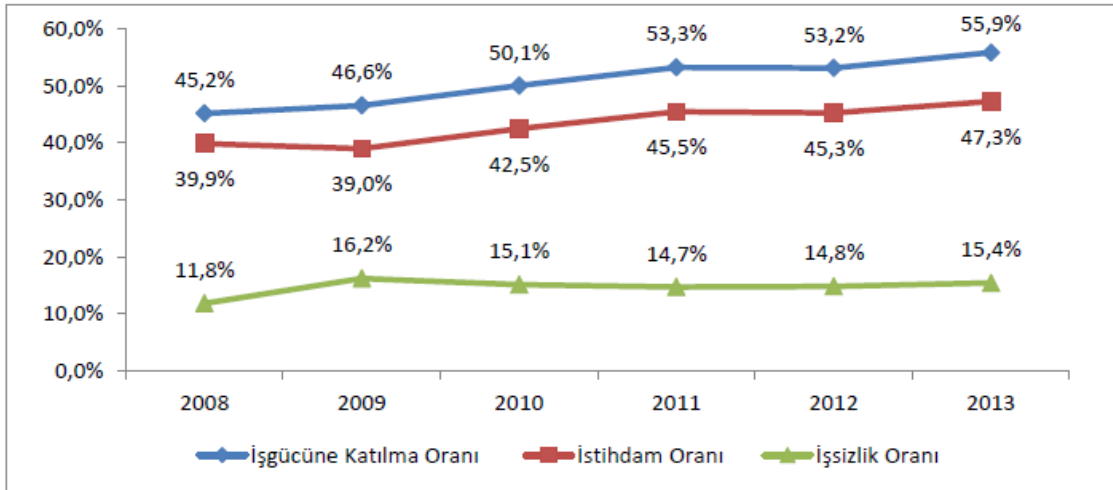
İşgücüne katılma oranı; işgücünün, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içindeki oranıdır. İzmir, yüzde 55,9 ile işgücüne katılma oranında Türkiye sıralamasında 11. sırada yer almaktadır. 2008-2013 yılları arasında seyri incelediğinde 2012 yılı hariç işgücüne katılma oranının sürekli arttığı görülmektedir. 2008-2011 yılları arasında yıllık ortalama yüzde 2,7 artış gösteren işgücüne katılma oranı 2011 yılı sonunda yüzde 53,3 seviyesine ulaşmıştır. 2012 yılında 0,1 puan gibi kısmi bir gerilemenin görüldüğü işgücüne katılma oranı 2013 yılında bir önceki yıla kıyasla 2,7 puan artış göstererek yüzde 55,9'a ulaşmıştır. 2008-2013 yılları arasındaki dönemde işgücüne katılma oranı Türkiye'de yıllık ortalama 0,8 puan artarken İzmir'de yıllık ortalama 1,8 puan artmıştır. 2008-2013 yılları arasındaki temel işgücü göstergelerine bakıldığında; işgücüne katılım oranında 2012 yılı hariç genel olarak yükselme görülmektedir.

İstihdam edilenlerin, çalışabilir yaştaki nüfusa oranını ifade eden istihdam oranında İzmir, yüzde 47,3 ile Türkiye genelinde 40. sırada yer almaktadır (TÜİK, 2013). İzmir için istihdam oranı 2009 ve 2012 yıllarında bir önceki yıla kıyasla 0,9 puan azalış göstermiştir. Bununla birlikte, 2010 yılında hızlı bir biçimde toparlanmaya başlayan istihdam oranı 2010 yılında bir önceki yıla kıyasla 3,5 puan artış göstermiştir. Benzer biçimde, istihdam oranı İzmir ilinde bir önceki yıla kıyasla 3 puan artış göstermiş ve yüzde 45,5 seviyesine ulaşmıştır. 2012 yılında ise 0,2 puan gerileyen istihdam oranı 2013 yılında hızlı bir şekilde toparlanmış ve yüzde 47,3 olarak

gerçekleşmiştir. 2011-2013 yılları arasında küresel krize rağmen İzmir’de istihdam oranı yıllık ortalama yüzde 1,2’lik artış göstermiştir.

TÜİK tarafından açıklanan işgücü istatistiklerine göre ise; İzmir yüzde 15,4 işsizlik oranı ile en yüksek işsizlik oranına sahip 7. il konumundadır.

Şekil 1: İl düzeyinde temel işgücü göstergeleri, İzmir (2008-2013), %



İŞKUR’un İşgücü Piyasası Araştırma Raporları serisine bakıldığında 2015 yılı için 10 ve üzeri çalışan sayıları olan işyerleri için veri üretilirken, 2016 yılında 20 ve üzeri çalışan sayıları olan işyerleri için veri üretilmiştir. Bu değişikliğe neden gidildiğine yönelik bir açıklama bulunmamaktadır. Buna karşılık, her iki yılın raporları da incelendiğinde İzmir ilinde işyerlerinin sektörlere göre dağılımında ilk sırayı imalat sektörünün aldığı görülmektedir. İmalat sektörünü, sırasıyla “toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı”, “inşaat” ve “konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri” takip etmektedir. Bu üç sektör mikro ölçekliler dışında kalan işyerlerinin yüzde 71,5’ini oluşturmaktadır.

Sektörlere göre dağılımda ise; İzmir ilinde çalışanların önemli bir ağırlığı İmalat sektöründe istihdam edilmektedir. İmalat sektörünün İzmir ili için önemi bu verilerden de anlaşılmaktadır. Erkeklerde yüzde 50,6 oranında, kadınlarda ise yüzde 46,9 oranında “İmalat” sektöründe istihdam edilme durumu söz konusudur. Erkek ve kadınlarda geriye kalan yüzde 49,4’lük ve yüzde 53,1’lik oranlar ise kalan 16 sektör arasında paylaşılmıştır. Toplam çalışan sayıları içinde ise İmalat sektöründe çalışma oranı yüzde 49,6 olarak gerçekleşmiştir.

“Eğitim, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri” ile “Finans ve Sigorta Faaliyetleri” sektörlerinde kadın çalışan sayısının erkek çalışan sayısından daha yüksek olduğu görülmektedir. Kadın çalışanların meslek grubuna göre dağılımı incelendiğinde; “Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde”, “Profesyonel meslek gruplarında” ve “Büro Hizmetlerinde Çalışan meslek gruplarında” toplam 46 bin 925 çalışan ile toplam çalışanların yüzde 14,7’sini meydana getirdiği görülmektedir.

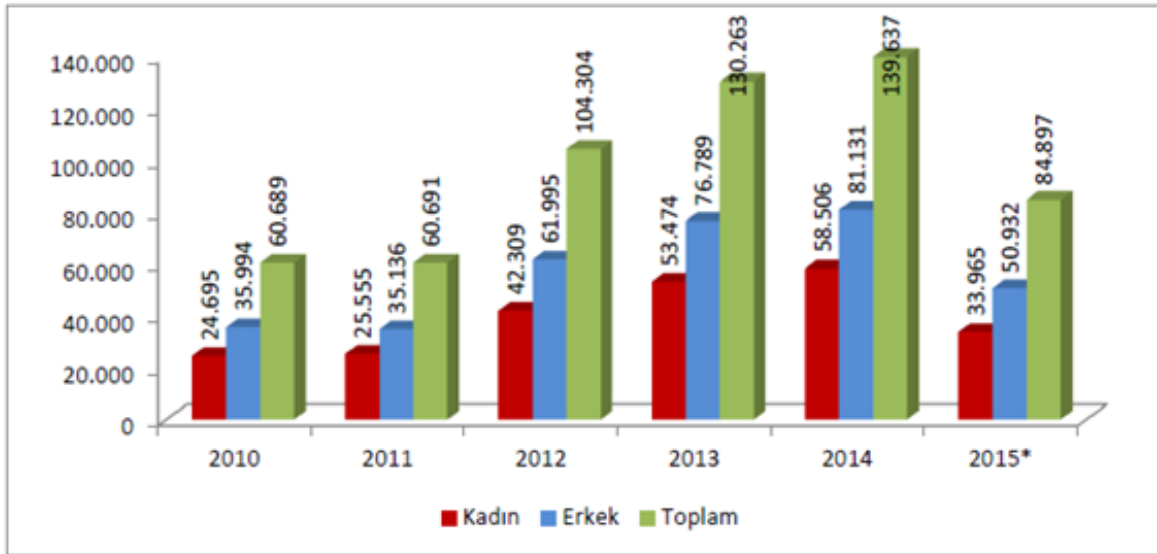
Erkek çalışanların sektör içindeki dağılımı incelendiğinde, ilk üç sırada Madencilik ve Taş Ocakçılığı, İnşaat ile Ulaştırma ve Depolama sektörlerinde kadınlara göre daha fazla oranda çalıştığı görülmektedir.

Bu araştırma ile İzmir’de 2.689 farklı meslekte çalışan olduğu tespit edilmiştir.

2.2. İşsizlik

İŞKUR’a göre 2008-2013 yılları arasında İzmir açısından işsizlik oranı değerlendirildiğinde; 2009 yılında küresel krizin etkisiyle bir önceki yıla kıyasla 4,4 puan artış gösteren işsizlik oranının takip eden yıllarda azalış trendi izlediği görülmektedir. 2010 yılında bir önceki yıla kıyasla işsizlik oranında 1,1 puanlık hızlı bir gerilemenin ardından, 2011 yılında 0,4 puanlık ılımlı bir azalış gözlemlenmiştir. 2012 yılında bir önceki yıla kıyasla 0,1 puanlık kısmi bir artışı 2013 yılında 0,6 puanlık bir artış izlemiş ve İzmir’de 2013 yılında işsizlik oranı yüzde 15,4 olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılı itibarıyla işsizlik oranı İzmir’de hem Türkiye’deki işsizlik oranının hem de küresel kriz öncesinde 2008 yılındaki işsizlik oranının üzerinde gerçekleşmiştir (İŞKUR, 2016).

Şekil 2: İŞKUR’a başvuran iş arayanların cinsiyete göre dağılımı



Kaynak: İŞKUR, 2015

* 2015 yılı Ocak-Haziran dönemi itibarıyla

İŞKUR 2015 yılı İşgücü Piyasası Araştırması Raporuna göre, 2014 yılında İzmir Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne hizmetlerden yararlanmak üzere 139.637 kişi başvurmuştur. Başvurularda yıllar itibarıyla genel olarak yükseliş görülmektedir. Kuruma başvurularda 2010 yılından 2014 yılına %130,1’lik artış görülmektedir. 2015 yılının ilk 6 ayında 84.897 kişi iş aramak amacıyla kuruma başvurmuştur. Bunların %60’ı erkek, yüzde 40’ı kadın iş arayanlardır.

2015 yılı ilk 6 ayında İzmir’de İŞKUR’a yapılan toplam başvurular içerisinde eğitim seviyesine göre dağılımına bakıldığında; başvuru sahiplerinin %54,8’inin ilköğretim mezunu, %24,7’sinin ortaöğretim mezunu, %6,9’unun ön lisans mezunu %9,6’sının lisans mezunu ve %0,4’ünün

yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Başvuranların %3,5'i herhangi bir mezuniyeti bulunmayan okuryazarlar ya da okuma yazma bilmeyenlerden oluşmaktadır.

İŞKUR 2016 yılı İşgücü Piyasası Araştırması Raporunda bu göstergeye yer verilmemiştir.

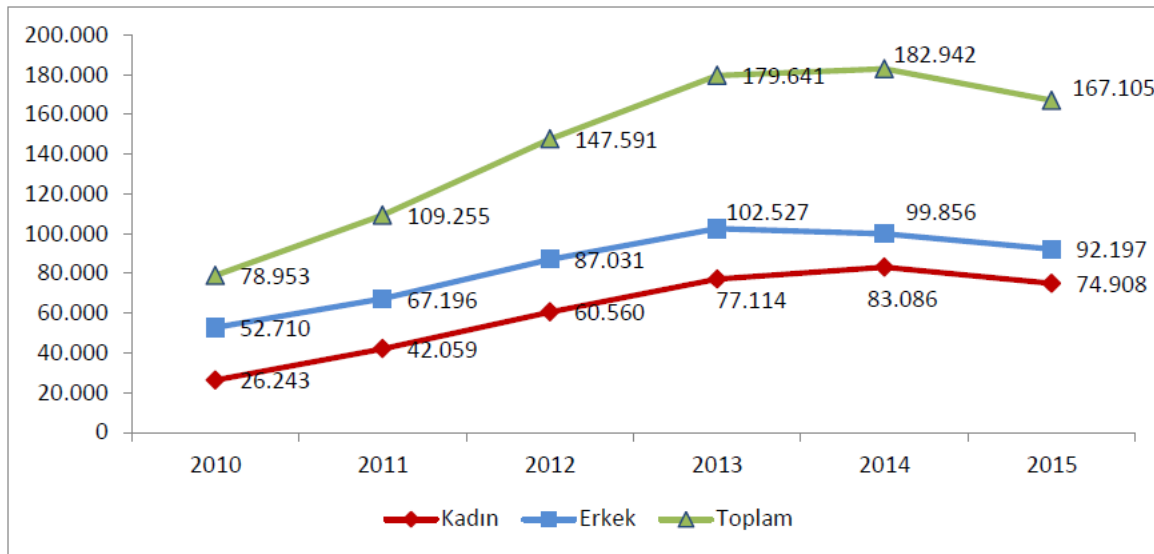
2.2.1. Kayıtlı İşsizlik

Çalışma çağında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, İŞKUR'a başvurduğunda asgari ücret düzeyinde de olsa gelir getirici bir işi olmayan ve İŞKUR tarafından kendisine henüz bir iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilere "kayıtlı işsiz" denilmektedir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir işyerinde çalışmak isteyenler çıkarıldıktan sonra geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. Bir kişi Kuruma kayıt olduktan sonra 12 ay boyunca herhangi bir işlemde bulunmazsa kayıtlarda aktif durumdan pasif duruma geçmektedir. Daha önce 18 ay olarak belirlenen aktif kayıttaki kalma süresi 2016 yılı Ocak ayı ile birlikte 12 aya düşürülmüştür.

Kuruma kayıtlı işsizlerde bir önceki yıla göre en büyük artış %38,4 oranında 2011 yılında 109.255 kişi ile olmuştur. 2014 yılında bir önceki yıla göre %1,8'lik bir artışla 182.942 kişiye ulaşmıştır. Türkiye'de 2014 yılında İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin %6,7'si İzmir'dedir.

İŞKUR'un 2015 yılı ilk 6 ayı için açıkladığı rakamda İzmir'de kayıtlı işsiz sayısı 167.105 kişi olarak tespit edilmiştir. Kayıtlı işsiz tanımının değişmesiyle birlikte bu rakam 2015 yılı sonunda 104.909 kişi olarak açıklanmıştır.

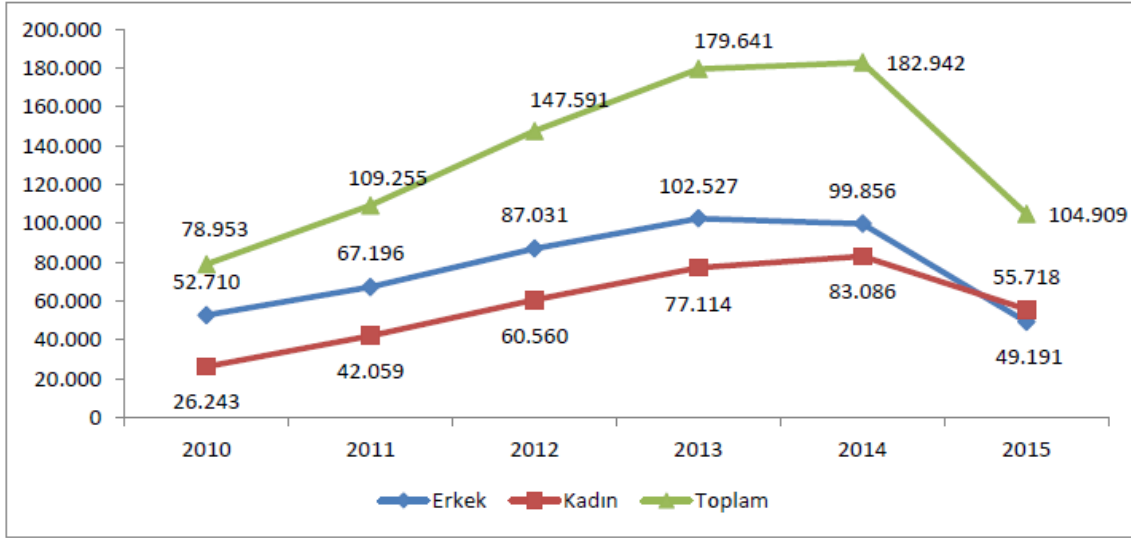
Şekil 3: İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin yıllara göre dağılımı (2015-ilk 6 ay)



Kaynak: İŞKUR, 2015

* 2015 yılı Ocak-Haziran dönemi itibarıyla

Şekil 4: İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin yıllara göre dağılımı (2016)



Kaynak: İŞKUR, 2016

İzmir'de kayıtlı işsizlerin %44,8'i kadınlardan; %55,2'si erkeklerden oluşmaktadır. İŞKUR'a kayıtlı erkeklerde genelde bir artış gözlemlenirken 2014 yılında bir düşüş yaşanmış 2015 yılının ilk yarısında ise 92.197 kişiye gerilemiştir. Kayıtlı işsiz tanımının değişmesiyle birlikte yıl sonunda bu rakam 49.191 kişi olarak açıklanmıştır. Kadınlarda ise 2010 yılında 26.243 kişi kayıtlı iken, 2015 yılının ilk yarısında bu sayı yaklaşık üç kat artarak 74.908 kişiye çıkmıştır. Kadınların ekonomik değer üretmek ve ev ekonomisine katkı sağlamak amacıyla işgücü piyasasında yer almak istemeleri, bu sayıda belirgin bir artış olmasını sağlamıştır. Kayıtlı işsiz tanımının değişmesiyle birlikte bu rakam tekrar 55.718 kişiye gerilemiştir.

Tablo 2: Kayıtlı işsizlerin yaş grubuna göre dağılımı (2015- ilk 6 ay)

Yaş grubu	2015*		
	Kadın	Erkek	Toplam
15-19	2.043	2.500	4.543
20-24	13.762	13.828	27.590
25-29	16.914	20.313	37.227
30-34	13.412	16.302	29.714
35-39	11.652	13.394	25.046
40-44	8.758	10.737	19.495
45-64	8.302	14.817	23.119
65+	65	306	371
Genel Toplam	74.908	92.197	167.105

Kaynak: İŞKUR, 2015

* 2015 yılı Ocak-Haziran dönemi itibariyle

İzmir'de, 2015 yılının ilk yarısı itibariyle en fazla kayıtlı işsiz %22,3 ile 25-29 yaş aralığında olduğu, bunu %17,8 ile 30-34 yaş aralığı, %16,5 ile 20-24 yaş aralığının takip ettiği

görülmektedir. 20-34 yaş aralığı arasında genç işsizler toplam işsizler içerisinde %56,6 oranında büyük pay almaktadır.

2015 yılının ilk yarısında İŞKUR'daki kayıtlı işsizlerde kadın başvuru verilerine bakıldığında 25-29 yaş aralığındaki kadınlar ilk sırada olup 16.914 kişi ile %22,6'lık paya sahiptir. Erkeklerde en fazla kayıtlı işsizler ise %22 ile kadınlarda olduğu gibi 25-29 yaş aralığındadır. Ayrıca genelde her yaş grubunda erkeklerdeki kayıtlı işsiz sayısı kadınlardaki kayıtlı işsiz sayısından daha fazladır.

2016 yılı işgücü piyasası araştırma raporunda bu ayrıma yer verilmemiştir. Yeni kayıtlı işsiz ayırımına göre sayılar değişse de yaş gruplarına göre oranların çok fazla değişmeyeceği varsayılmaktadır.

Tablo 3: Kayıtlı işsizlerin mesleklere göre dağılımı (2015)

Meslekler	Kayıtlı işsiz
Beden işçisi (Genel)	17.578
Büro memuru (Genel)	4.197
Beden işçisi (Temizlik)	3.536
Temizlik görevlisi	3.506
Satış danışmanı	3.400
Sekreter	2.729
Ön muhasebeci	2.722
Çaycı	2.007
Garson (servis elemanı)	1.644
Muhasebeci	1.390
Diğer meslekler	62.200
Toplam	104.909

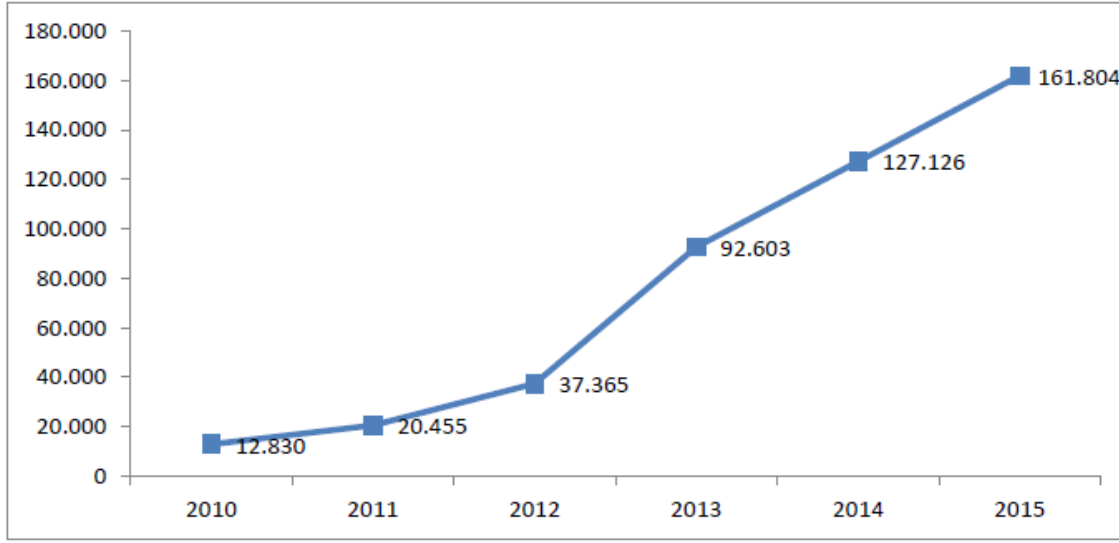
Kaynak: İŞKUR, 2016

2015 yılı itibarıyla İzmir ilindeki kayıtlı işsizlerde ilk 3 sırada Beden İşçisi (Genel), Büro Memuru (Genel), Beden İşçisi (Temizlik) meslekleri yer almaktadır. Bu veriler doğrultusunda, en çok iş arayanların nitelik gerektirmeyen mesleğe sahip kişilerden oluştuğu sonucu çıkmaktadır. İzmir ilinde işsiz olarak kayıt olan kişiler içerisinde ilk sırayı Beden İşçisi (Genel) mesleği alması, özellikle İzmir ilinde vasıfsız işçiliğin ön planda olduğunu göstermektedir.

2.3. Açık İşler

Açık iş; en basit tanımlama ile İŞKUR'a işverenler tarafından verilen işgücü talebidir. Açık iş sayısının artması kendisini işe yerleştirmede göstermekte ve işverenlerin İŞKUR ile çalışma isteklerinin arttığı yönünde izlenim vermektedir (İŞKUR, 2016).

Şekil 5: İŞKUR'a göre açık işler (2016)



Kaynak: İŞKUR, 2016

Açık işlerde yıllar içerisinde bir artış olduğu görülmektedir. Açık işlerde bir önceki yıla göre en büyük artış yüzde 147,8 oranında 2013 yılında gerçekleşmiş ve 92.603'tür. 2015 yılında 2014 yılına oranla yüzde 27,3'lük bir artışla ve sayısal anlamda da 5 yıl içerisinde en büyük talep sayısı olan 161 bin 804 kişilik açık iş alınmıştır. Türkiye'de toplam 2 milyon 43 bin 256 kişilik talebin yüzde 7,9'unu İzmir oluşturmaktadır.

Tablo 4: Açık işlerin mesleklere göre dağılımı (2016)

Meslekler	Açık İş
Beden işçisi (Genel)	59.505
Güvenlik Görevlisi	12.136
Temizlik Görevlisi	7.204
Beden İşçisi (Temizlik)	5.500
Garson (Servis Elemanı)	3.677
Makineci (Dikiş)	3.580
Satış Danışmanı	3.486
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	3.180
Turizm ve Otelcilik Elemanı	2.874
Gaz Altı Kaynakçısı	2.506
Diğer Meslekler	58.156
Toplam	161.804

Kaynak: İŞKUR, 2016

İzmir ilinde 2015 yılında 161 bin 804 kişilik açık iş, işverenler tarafından İŞKUR'a iletilmiştir. İzmir'de toplam açık işlerde yüzde 36,8 ile Beden İşçisi (Genel) mesleği ilk sırayı almıştır. Mesleklere göre açık iş sayıları, kayıtlı işsizlerdeki meslekler ile benzerlik göstermekte olup sırasıyla; Beden İşçisi (Genel), Güvenlik Görevlisi, Temizlik Görevlisi, Beden İşçisi (Temizlik),

Garson (Servis Elemanı), Makineci (Dikiş), Satış Danışmanı, Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi, Turizm ve Otelcilik Elemanı, Gaz Altı Kaynakçısı meslekleri yer almaktadır.

2016 yılı İşgücü Piyasası Araştırma Raporunda işyerlerinden alınan bilgilere göre toplam açık işler için %12,5 oranında kadın, %47,6 oranında erkek çalışan aranmaktadır. Geri kalan %39,9'luk kısım için cinsiyetin belirleyici olmadığı işaret edilmiştir.

Tablo 5: İşgücü piyasası talep araştırmasına göre açık işlerin mesleklere göre dağılımı

Meslekler	Açık İşler Sıralaması		
	2016	2015	2014
Makineci (Dikiş)	1	1	1
Paketleme işçisi	2	-	-
Güvenlik görevlisi	3	5	3
Gaz altı kaynakçısı	4	4	2
Beden işçisi (genel)	5	6	5
Temizlik görevlisi	6	2	9
Satış danışmanı	7	9	6
Şoför-yük taşıma	8	-	14
Kasiyer	9	-	-
Garson (servis elemanı)	10	3	4

Kaynak: İŞKUR İşgücü piyasası talep araştırması

İŞKUR tarafından TÜİK işbirliğiyle gerçekleştirilen ve Türkiye genelinde işyerleri ziyaret edilerek yüz yüze görüşme yöntemiyle veri toplanan işgücü piyasası talep araştırması sonuçlarına göre, İzmir'de en fazla açık iş talebi olan meslek "Makineci (Dikiş)" olarak tespit edilmiştir.

2015 yılında ikinci sırada "Temizlik görevlisi" mesleği yer alırken üçüncü sırada "Garson (Servis Elemanı)" mesleği olduğu görülmektedir. 2014 yılında ikinci sırada yer alan Gaz Altı Kaynakçısı mesleği 2015 ve 2016 yıllarında dördüncü sırada yer almaktadır.

"Paketleme işçisi" mesleği 2014 ve 2015 yılları raporlarında yer almazken, 2016 yılı raporunda kadın işgücü için en fazla aranan meslek olarak tespit edilmiştir. "Güvenlik görevlisi" mesleği ise 2014 yılında 5. Sıradayken 2015 ve 2016 yıllarında kendisine 3. sırada yer bulmuştur.

İşgücü piyasası talep araştırmasının bulgularına göre açık iş olan mesleklerden istenen beceri önceliklendirmelerine bakıldığında "Makineci (Dikiş)" ve "Gaz Altı Kaynakçısı" mesleklerinde en fazla istenen öncelik "Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe olarak" görülmektedir (İŞKUR, 2016).

2.4. Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

İzmir işgücü piyasası talebi araştırmasına göre; İzmir ilindeki işyerlerinin yüzde 25,3'ü eleman bulmakta güçlük çekmektedir. İzmir'de sektörel olarak eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin durumu incelendiğinde; eleman temininde en fazla güçlük çeken işyerleri imalat sektöründedir. Bu sektörü sırası ile toptan ve perakende ticaret ve inşaat sektörleri izlemektedir.

İzmir ilinde temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında, ilk sırada “**Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması**” yer almaktadır.

Temininde güçlük çekilen mesleklerin dağılımında, açık işi en çok olan mesleklerle temininde güçlük çekilen mesleklerin benzerlik gösterdiği, hatta birçoğunun bire bir aynı olduğu görülmektedir (İŞKUR, 2016).

Tablo 6: İşgücü piyasası talep araştırmasına göre temininde güçlük çekilen meslekler

Meslekler	Temininde güçlük çekilen meslekler sıralaması		
	2016	2015	2014
Makineci (Dikiş)	1	1	1
Paketleme işçisi	2	-	-
Gaz altı kaynakçısı	3	2	2
Çağrı merkezi müşteri temsilcisi	4	-	18
Temizlik görevlisi	5	6	10
CNC torna tezgahı operatörü	6	7	3
Kaynakçı (oksijen ve elektrik)	7	8	7
Güvenlik görevlisi	8	3	6
Garson (servis elemanı)	9	5	4
Mobilya döşeme işçisi	10	19	-

Kaynak: İŞKUR İşgücü piyasası talep araştırması

İzmir ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında, ilk sırada “Makineci (Dikiş)” mesleği yer almaktadır. Bu mesleği sırasıyla “Paketleme İşçisi” ve “Gaz Altı Kaynakçısı” meslekleri takip etmektedirler.

Önceki yıllarda gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre temininde güçlük çekilen ilk on meslekle 2016 yılındaki araştırma sonuçları karşılaştırıldığında; Makineci (Dikiş), Gaz Altı Kaynakçısı, Temizlik Görevlisi, CNC Torna Tezgâhı Operatörü, Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik), Güvenlik Görevlisi, Garson (Servis Elemanı) olmak üzere toplam yedi mesleğin yine değişmeyerek ilk onda yer aldıkları görülmektedir. İzmir ilinde söz konusu meslekler, son iki yıldır temininde güçlük çekilen meslekler arasında yer almaya devam etmektedirler.

Makineci (Dikiş), Paketleme İşçisi, Gaz Altı Kaynakçısı, Temizlik Görevlisi, Güvenlik Görevlisi, Garson (Servis Elemanı) mesleklerinin aynı zamanda açık işi en çok olan meslekler arasında ilk onda yer alması, ilin istihdam politikalarına yön vermesi adına dikkate değer bir bilgi şeklindedir (İŞKUR, 2016).

2.5. Net İstihdam Artışı ve Azalışı Beklenen Meslekler

İzmir işgücü piyasası talebi araştırması kapsamında görüşülen işverenlere herhangi bir meslekte net istihdam artışı ya da azalışı beklentilerinin bulunup bulunmadığı sorulmuştur.

Tablo 7: İşgücü piyasası talep araştırmasına göre net istihdam artışı / azalışı beklenen meslekler

Net istihdam artışı beklenen meslekler	Net istihdam azalışı beklenen meslekler
Güvenlik görevlisi	Beton ve betonarme kalıpcısı
Makineci (Dikiş)	İmal işçisi
Paketleme işçisi	Diğer teknisyen ve teknikerler
Turist rehberi	Diğer imalat ve ilgili işçiler (elle)
Çağrı merkezi müşteri temsilcisi	Halkla ilişkiler görevlisi
İnşaat işçisi	Muhabir
Garson (servis elemanı)	Akaryakıt satış elemanı (pompacı)
CNC torna tezgahı operatörü	Dikiş makinesi operatörü-kumaş
Satış danışmanı	Diğer fırıncılar, pastacılar ve şekerleme imalat
Lojistik operasyon elemanı	Diğer taş kesme ve oyma işleri

Kaynak: İŞKUR İşgücü piyasası talep araştırması

İzmir ilinde gelecek dönem, en fazla istihdam artışı olması beklenen meslekler sırasıyla, Güvenlik Görevlisi, Makineci (Dikiş), Paketleme İşçisi, Turist Rehberi, Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi meslekleridir. Araştırma kapsamında en fazla açık iş olan ilk 3 meslek ile gelecek dönemde net istihdam artışı beklenen ilk 3 meslek (Güvenlik Görevlisi, Makineci (Dikiş), Paketleme İşçisi) benzerlik göstermektedir.

İzmir ilinde istihdam artışı beklenen Güvenlik Görevlisi, Makineci (Dikiş), İnşaat İşçisi, Garson Servis Elemanı ve Satış Danışmanı meslekleri, Türkiye geneli 20+ istihdamlı işyerlerinde de istihdam artışı beklenen ilk on meslek içerisinde yer almaktadır. Bu bağlamda hem İzmir ili için hem de ülke geneli için bu mesleklerde daha fazla istihdam sağlanacağı öngörülmektedir.

Toplam 8 bin 830 kişilik istihdam artışı beklenirken, bin 73 kişilik de istihdam azalışı beklenmektedir. Hangi mesleklerin istihdamında artış ya da azalış olacağına dair fikir sahibi olmanın en büyük faydası Aktif İşgücü Politikalarını bu mesleklere yöneltmektir. Bu sayede istihdamın artırılmasına doğrudan katkı sunulmaktadır (İŞKUR, 2016).

3. İZMİR'DE GELECEK DÖNEMDE İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

3.1. Yükselen ve Anahtar Sektörler

İzmir ili için önümüzdeki yıllarda anahtar ve yükselen sektörler olarak öne çıkan faaliyet alanları belirlenirken, İZKA 2010-2013 Bölge Planı ve 2014-2023 Bölge Planı, İŞKUR 2016 İşgücü Piyasası Araştırma Raporu, İZTO 2015-2023 İzmir İş Hayatı Stratejik Planı başta olmak üzere İZKA'nın diğer araştırma raporları ile çeşitli belge ve dokümanlardan yararlanılmıştır. Ayrıca, proje kapsamında gerçekleştirilen bire bir paydaş görüşmeleri ve düzenlenen çalıştaylar, derinlemesine görüşmeler, odak grup görüşmeleri de bu alanların belirlenmesine ışık tutmuştur.

İncelenen rapor ve dokümanlar sonucunda tespit edilen İzmir ve bu alanlara ilişkin mesleki gereksinimlere bu bölümde yer verilmiştir. Buna göre; İzmir için belirlenen 7 yükselen / anahtar sektör aşağıda sıralanmıştır:

1. Yenilenebilir Enerji
2. Bilgi İletişim Teknolojileri
3. Giyim Eşyası Sanayi
4. Turizm
5. Lojistik
6. Topraksız Tarım ve Seracılık
7. Kimya

Çeşitli raporların analiz edilmesiyle İzmir için gelişme potansiyeli bulunan diğer alanlara da yine bu bölümün sonunda yer verilmiştir.

3.1.1. Yenilenebilir Enerji

Yenilenebilir enerji kaynakları, yeryüzünde çoğunlukla herhangi bir üretim sürecine ihtiyaç duymadan temin edilebilen, fosil kaynaklı olmayan, çevreye zararı ve etkisi geleneksel enerji kaynaklarına göre çok daha düşük olan, sürekli bir devinimle yenilenen ve kullanılmaya hazır olarak doğada var olan enerji kaynaklarını ifade eder. Dünyada var olan ve gerçekleşen doğal olaylar sonucunda elde edilebilen bu enerjiler; hidroelektrik enerji, rüzgâr enerjisi, güneş enerjisi, jeotermal enerji, biokütle enerjisi, okyanus kaynaklı dalga ve gel-git enerjisidir. Bu kaynaklar kullanıldıkça tükenmez, kısa süre içerisinde yenilenir.

Türkiye yenilenebilir enerjiler bakımından oldukça zengin bir ülkedir. Güneş, biyokütle, rüzgâr ve jeotermal enerji kaynakları açısından bakıldığında, ülkemizin farklı kesimlerinde coğrafi yapı, bitki örtüsü, kültürel ve yer altı zenginliklerine bağlı olarak değişkenlik gösteren enerji türlerine uygun enerji sistemleri kurulmaya, işleme alınmaya, enerji üretimi ve kullanımı konusunda yeni girişimlerde bulunulmaya başlanmıştır. Birçok ülke artan enerji talebine yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımıyla cevap vermeye çalışmaktadır. Fosil kaynaklar bakımından zayıf olan ülkemiz, enerji bakımından yaklaşık % 70 oranında dışa bağımlı durumdadır. Oysa ülkemiz yenilenebilir enerji kaynakları bakımından oldukça güçlü bir potansiyele sahiptir. İzmir ili, coğrafi konumu, ekolojik yapısı, kültürel zenginlikleri, tarım ve sanayi sektöründeki gelişmişliğiyle yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve geliştirilmesi açısından öne

çıkılmaktadır. İzmir Kalkınma Ajansı'nın hazırladığı 2014-2023 İzmir Bölge Planı'na göre, kentin rüzgar enerjisi açısından bin 854 megawattlık kapasitesi bulunmaktadır. Bu potansiyelin ancak yüzde 2,6'sı kullanılabilirken potansiyelin değerlendirilmesiyle, Ege Bölgesi'nin toplam enerji tüketiminden daha fazla enerji üretmek mümkün olacaktır. İzmir, sadece rüzgar enerjisinde değil, güneş enerjisinden yararlanma açısından da en avantajlı iller arasında yer almaktadır. Türkiye'nin güneş kapasite oranı en yüksek alanı olan Antalya bölgesinde oran yüzde 20 iken, İzmir'de ise yüzde 15-18 civarındadır. İzmir, ayrıca jeotermal ve biyogazdan elektrik üretimi için de büyük bir potansiyele sahiptir. Biyogazda, yaklaşık 2 bin 500 konutun 1 aylık tüketimine eş değer olan 537 megawattlık bir potansiyele sahiptir. Jeotermal kaynaklar açısından da oldukça zengin olan İzmir'in tüm potansiyelinin kullanılabilmesi durumunda şu anki durumdan 5 kat fazla yani 150 bin konutun ısıtılabilmesi mümkün olacaktır.

Ayrıca, İzmir,

- İnsanın, yatırımcısı ve teknik elemanlarının değişim ve yeniliğe açık bir yapıda olması,
- Bölgede kalifiye iş gücü bulma imkânının yüksek olması,
- İzmir'de kamu, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarının sektörün gelişmesine katkıda bulunmaya yatkın olması,
- Özel sektör, üniversite ve kamu işbirliği geliştirilmesi çalışmalarının (meslek odaları) büyük fırsatlar yaratacak olması,
- Kara, deniz ve hava ulaşım imkânlarının olması,
- Şimdiye kadar yapılan rüzgâr santralleri yatırımlarında halk tepkisi görülmemiş olması ve bilakis desteklenmesi, gürültü kirliliğinin söz konusu olmaması,
- Yenilenebilir enerji kaynakları yatırımlarında devletin üretilen elektriğin 10 yıl boyunca garantili alım sağlaması,
- Hala değerlendirilmeyi bekleyen ve yatırım açısından ciddi potansiyele sahip birçok sahanın bulunması açısından önemli bir kaynaktır.

Yenilenebilir enerji teknolojileri alanında; rüzgâr enerjisi ve güneş enerjisi sistemleri ile ilgili yeterliklerin kazandırılmasına yönelik eğitim ve öğretim verilebilir. Amacı, yenilenebilir enerji teknolojileri alanı altında yer alan dallarda, sektörün ihtiyaçları ile bilimsel ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda gerekli olan mesleki yeterlikleri kazanmış nitelikli meslek elemanları yetiştirmek ve kalifiye eleman yetiştirecek eğitim müfredatı oluşturmaktır.

Rüzgâr Enerjisi Sistemleri

Tanımı: Rüzgâr enerjisinden elektrik üreten küçük ve büyük çaplı santrallerin kurulumu, işletilmesi, bakımı, onarımı ve arızalarının giderilmesi ile ilgili yeterlikleri kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim verilen daldır.

Amacı: Rüzgâr santralini kurma, işletme, bakım onarım yapma ve arıza giderme yeterliklerine sahip meslek elemanları yetiştirmektir.

Güneş Enerjisi Sistemleri

Tanımı: Güneş enerjisinden elektrik üreten büyük ve küçük çaplı santrallerin kurulumu, işletilmesi, bakımı, onarımı ve arızalarının giderilmesi ile ilgili yeterlikleri kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim verilen daldır.

Amacı: Güneş santralini kurma, işletme, bakım onarım yapma ve arıza giderme yeterliklerine sahip meslek elemanları yetiştirmektir.

Yenilenebilir enerji teknolojileri alanından eğitim alan kişiler, seçtikleri dal/meslekte kazandıkları yeterlikler doğrultusunda; rüzgâr enerji santrallerinde, güneş enerji santrallerinde, küçük rüzgâr türbini kurulumu firmalarında, küçük güneş türbini kurulumu firmalarında, rüzgâr türbini üreten firmalarda, güneş paneli üreten firmalarda, diğer elektrik santrallerinde vb. yerlerde çalışabilirler. Yenilenebilir enerji teknolojileri alanındaki eğitimlere katılan kişiler, kurs sonrası endüstride iş bulabilme endişesi taşımamalarının yanı sıra kendi işyerini açabilme imkanı kazanmaktadır. Enerji sektöründeki gelişmeler doğrultusunda ileriye yönelik yeni iş imkânları, yani farklı enerji üretme yöntemleri kullanıldığında katılımcılar öncelikli ve personel seçimi sırasında avantajlı konumda olacaklardır. Bu eğitim modeliyle yetişecek olan teknisyenler yenilenebilir enerji tesislerinin işletilmesinde dış bağımlılığı minimize edecektir. Yetişecek olan teknisyenler ne kadar çok olursa bu sektörün hızlı bir şekilde büyümesi kaçınılmaz olacaktır.

Sektörün hızla gelişmesi sebebiyle bu alanda uzman ve yetişmiş iş gücüne olan ihtiyaç artmıştır. Çok geniş bir alana yayılan sektör, dalında uzmanlaşmış personele ihtiyaç duymakla birlikte bu personelin eğitimi de ayrı bir önem arz etmektedir. Bu nedenle sektör ilgili dalda istihdam ettiği personelinin o dalda uzmanlaşacak şekilde yetiştirmeye ayrı bir önem vermektedir (MEB, 2011).

Ülkemizde yenilenebilir enerji teknolojisi alanında kurumsallaşmış birçok sanayi kuruluşu bulunmaktadır. Bu sanayi kuruluşlarında yenilenebilir enerji alanında istihdam edilmiş iş gücü olmakla birlikte kendi kuruluşlarını işleten meslek elemanları ile birlikte faaliyetlerini sürdürmektedirler. Gelecekte de yenilenebilir Enerji Teknolojileri Alanı; sanayinin kalbi, teknolojinin beyni olmaya devam edecektir. Özellikle yeni teknolojilerin kullanılmasıyla birlikte ilgili sektörde yeni dalların oluşması kaçınılmazdır. Hâlihazırda genişlemeye devam etmekte olan bu sektör çalışma hayatının da en önemli unsuru olmaya kuşkusuz devam edecektir.

3.1.2. Bilgi İletişim Teknolojileri

Bilgisayar kullanımı yirminci yüzyılın özellikle son on yılında büyük bir hızla artmıştır. Bu artış, hem tüm dünyaya yayılarak hem de kullanım alanı çeşitlenerek olmuştur. Bilgi İletişim Teknolojileri; bilgisayar sektöründeki gelişmelerin sonucunda ortaya çıkmış ve verileri saklamak, iletmek ve işlemek için kullanılan bilgisayar donanım ve yazılım teknolojilerini içeren bir alandır.

Bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü, ekonomik olarak sürekli gelişen iş dünyasını doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemek suretiyle özellikle ekonominin ve sosyal yaşamın vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Türkiye, bu sektörün gelecekteki rolünün günümüze kıyasla çok daha önemli olacağını farkındadır. Bu gelişme ve büyümenin beraberinde getirmiş olduğu çağın gereklerine uygun çözüm arayışları ve günümüz ekonomik ve sosyal yaşamının bu en güncel ve hızlı çözümlere bir an önce erişebilmesi, bilgi ve iletişim sektörünün temelini oluşturmaktadır; zira bu çözüm arayışlarında hem zamanın hem de maddi kaynakların en verimli düzeyde

kullanılması esastır. Bu açıdan, Türkiye son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojileri sektörüne olan ilgisini daha da artırmış ve gelecekte sektör üzerinde söz sahibi olmak için gerekli çalışmaları başlatmıştır. Bu çalışmaların en belirgin olanları yatırımcılara yönelik olarak çıkarılan yeni teşvikler ve Ar-Ge Kanunu'dur.

İzmir, 8 üniversitesi, 130 Araştırma Merkezi, 4 Teknoparkı, 25 Ar-Ge Merkezi, yüksek beşeri sermayesi ve yaşam kalitesi ile bilgi ve iletişim sektöründe söz sahibi bir şehirdir. Bilgi ve iletişim teknolojileri sektöründeki 2,025 firmaya ev sahipliği yapmaktadır. Böylece İzmir, Türkiye'deki Bilgi ve İletişim firmalarının %6,3'ünü bünyesinde barındırır. İzmir'deki BİT firmalarında 8.815 kişi çalışmaktadır. Bu firmaların yıllık cirosu yaklaşık 500 milyon Euro'dur. İzmir'deki yaşam tarzı yazılım geliştirmek, yaratıcılığı ve üretkenliği arttırmak için uygundur ve bu da İzmir'i rakip bölgelerin önüne geçirmektedir.

İzmir, dünya standartlarında Teknoloji Geliştirme Bölgelerine ev sahipliği yapmaktadır. DEPARİ; Dokuz Eylül Üniversitesi bünyesinde, BİT ve sağlık teknolojileri alanında uzmanlaşmış 120 firmaya ev sahipliği yapan Türkiye'nin en hızlı büyüme başarısı gösteren teknoparkıdır. İdeEGE, Ege Üniversitesi bünyesinde biyoteknoloji alanında uzmanlaşmış butik bir teknoparktır. Teknopark İzmir, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü bünyesinde malzeme bilimleri alanında uzmanlaşmış 80 Ar-Ge firmasına ev sahipliği yapan ve bünyesinde Türkiye'nin en büyük kuluçka merkezini barındıran teknoparktır. İzmir Bilimpark, İzmir Ekonomi Üniversitesi bünyesinde, Menderes Tekeli Organize Sanayi Bölgesi içerisinde sanayiye entegre, endüstriyel uygulamalar ve gıda teknolojileri üzerine uzmanlaşmayı planlayan bir teknoparktır.

İzmir ilinde, bilgi iletişim teknolojileri sektöründeki tüm bu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda, Bilgisayar Teknik Servisi, Veri Tabanı Programlama, Web Programlama, Şebeke Operasyonları, Bilgisayar Destekli Makine İmalatı ve Bilgisayar Destekli Makine Tasarımı alanlarında önemli bir işgücü ihtiyacı olduğu açıktır.

Bilgi İletişim Teknolojileri Alanı altında verilebilecek eğitimler şunlardır:

- Bilgi Teknolojileri Temelleri (IT Essentials)
- Ağ İşletmenliği
- Web Programcılığı
- Veri Tabanı Programcılığı (Access)
- Bilgisayar Teknik Servisi
- İnternet Programcılığı (PHP & MYSQL)
- Görsel Programlama (C#.NET, Visual Basic.NET, C++ BUILDER, Delphi)
- Grafik ve Animasyon (Flash & Photoshop)
- CAD-CAM-CNC (bilgisayar tabanlı üretim)

Mesleğin gerektirdiği yeterlikleri kazanan bireyler, Bilgi İletişim Teknolojileri Sektöründe;

- Bilgisayar teknik servisi hizmeti veren bilgisayar firmalarında, kamu kurum ve kuruluşları,

- Ağ kurulum ve yönetimi hizmeti veren ya da bu hizmete ihtiyaç duyan firma, kamu kurum ve kuruluşları,
- Kullanıcı ara yüzüne sahip uygulama ve veri tabanı programları kullanımı ve yönetimi hizmeti veren ya da bu hizmetlere ihtiyaç duyan firma, kamu kurum ve kuruluşları,
- Web tasarımı hizmeti veren veya web ortamında çalışan etkileşimli programlar hazırlayan yazılım şirketlerinde ya da bu hizmetlere ihtiyaç duyan firma, kamu kurum ve kuruluşları vb.

yerlerde çalışabilirler.

3.1.3. Giyim Eşyası Sanayi

Türk Tekstil ve Konfeksiyon Sanayii KOBİ ağırlıklı bir sektör olup, özellikle hazır giyim sanayiindeki kayıt dışılığın yüzde 50'nin üzerinde olması nedeniyle, işletme sayısı hakkındaki tahminler bile, çok büyük farklılıklar göstermektedir. 35000 ile 70000 arasında değişen işletme sayısı tahminlerinden hangisi doğru olursa olsun, tekstil ve konfeksiyon sanayiinin Türkiye'nin en büyük ve en yaygın sanayi dalı olduğu gerçeği çok açıktır.

Tekstil ve hazır giyim sanayi gelişmekte olan ülkelerin ekonomisinde lokomotif sektör olma özelliğine sahip olup sanayileşme sürecine geçişte etkin rol oynamaktadır. Ayrıca sektörünün emek yoğun bir sektör olması, bu tür ülkelerdeki istihdam sorununa da ilaştır. Konfeksiyon yan sanayii ve nakış hariç tekstil ve konfeksiyon sanayiinde, 450.000 kadarı tekstil sanayiinde, 1.500.000 kadarı da konfeksiyon sanayiinde olmak üzere, 2.000.000 civarında kişinin çalıştığı hesaplanmaktadır. Kayıtdışı istihdam dikkate alındığında Tekstil ve Hazır Giyim sektörlerinin tüm sektörler içindeki toplam istihdam oranı %12 civarında olduğu tahmin edilmektedir. (Doğan ve Palamutçu, 2013)

Tekstil; elyaftan başlayarak iplik, dokuma, örme, boya ve baskı gibi süreçleri, hazır giyim ise bu süreci kullanım eşyasına dönüştürecek işlemleri kapsamaktadır. Elyaftan iplik ve mamul kumaşa kadar olan kısım tekstil, kumaştan giyim eşyası elde edilene kadar olan süreç ise hazır giyim sektörünün içinde değerlendirilmektedir.

Ülkemizde tekstil ve hazır giyim sanayii imalat sanayi içinde öncü sektör konumundadır. Tekstil ve hazır giyim sektörü; imalat sanayi içinde üretim, ihracat ve istihdam açısından ilk sırada yer almaktadır. İzmir ilinde, Moda, Tekstil ve Konfeksiyoncular Sitesi'nde (MTK) yaklaşık 20 bin kişi istihdam edilmiştir ancak hala eğitilmiş ara eleman açığı vardır. Bu ihtiyaçtan kaynaklanan açığı kapatabilmek için İzmir'de giyim sanayisini hedefleyen meslek edindirme kurslarına ağırlık verilmelidir.

Bu alanda verilebilecek kurslar şunlardır (İSMEK, 2016):

- Bilgisayarda Moda İllüstrasyonları Hazırlama: Bu program kursiyerlere; bilgisayarda farklı tasarım programlarını kullanarak daha profesyonel bir şekilde artistik çizim yapabilme becerisini kazandırır.
- Bilgisayarlı Modelistlik: Bu program kursiyerlere; modelistlikte kullanılan ASSYST, Pollypattern, Stylecad ve Wearcad bilgisayar programlarını kullanabilme ve program ile kalıp hazırlama becerisi kazandırmaktadır.

- Bilgisayarlı Stilistik: Tasarım özelliklerini tanıma, tasarım prensiplerini, tasarlama yöntemlerini, artistik çizim ilkelerini bilme ve bunları stilistik programları vasıtasıyla bilgisayar ortamında yapabilme becerisinin kazandırıldığı bir programdır.
- Düz Dikiş Makineciliği: Programda öğrenciler, düz deri dikiş makinesi ile uygun dikiş tekniklerini kullanarak giysi üretimi yapma becerisi kazanırlar.
- Dokuma Konfeksiyon Makineciliği: Modelist tarafından verilen dikim talimatı doğrultusunda ve model özelliğine göre, dokuma kumaştan kadın, erkek ve çocuk giyimi dikebilen kişilerin yetiştirilmesini hedefleyen bir eğitim programıdır.
- Moda Tasarım: Bu programda kursiyerlere; tüm giysi türlerinde artistik ve teknik çizim yapabilme, drapaj uygulayabilme, çizdiği modelin kalıbını çıkarabilme, kesim ve dikim öncesi işlemlerini hazırlayarak dikimini yapabilme bilgi ve becerisi kazandırılır.
- Stil Danışmanlığı: Bu programda kursiyerlere; kendi stilini oluşturabilme, moda tasarım, görsel iletişim ya da yönetim alanlarında stil danışmanlığı yapabilme bilgi ve becerileri kazandırılır.
- Yuvarlak Örme Konfeksiyon Makineci: Modelist tarafından verilen dikim talimatı doğrultusunda model özelliğine göre yuvarlak örme kumaştan kadın, erkek ve çocuk giyimi dikebilen nitelikli kişilerin yetiştirildiği bir eğitim programıdır.
- Kadın Terziliği: Siparişe göre kadın giysileri üretmek için müşteriye model ve malzeme seçimi konusunda yönlendirme, kalıp hazırlama, kesme, prova yapma, dikme, süsleme ve ütölleme bilgi ve becerisine sahip nitelikli kişilerin yetiştirildiği bir eğitim programıdır.
- Kadın Giysileri Dikimi
- Erkek Giysileri Dikimi
- Çanta Dikimi
- Çocuk Elbise Dikimi
- Overlok Makineci
- Ütücü

Kurs katılımcıları, sektörde çok rahatlıkla iş bulabilmektedirler. Giyim Üretim eğitimini tamamlayan kişiler, seçtikleri dal/meslekte kazandıkları yeterlikler doğrultusunda;

- Atölyeler,
- Hazır giyim işletmeleri,
- Modaevi-Butik,
- Kendi işyerleri vb.

yerlerde çalışabilme imkanı bulabilmektedirler.

3.1.4. Turizm

Turizm; insanların dinlenme, eğlenme, gezip görme, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliğe katılma amacıyla yaptıkları geziler ve bunlardan doğan ilişkilerdir. Turizm, ülkeye canlılık ve gelir getirir. Günümüzde bir sanayi dalı haline gelmiştir.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için turizm sektörü milli gelire olan katkısı, sağladığı döviz gelirleri, ödemeler dengesine katkısı ve geliştirilen iş kolları ile yaratılan yeni istihdam alanları ile ülke ekonomisine katkısı oldukça büyüktür. Turizm sektörü bugün dünyada en fazla istihdam yapılan sektörlerin başında gelmektedir. Uluslararası turizmin ülkelerin refah seviyesine yaptığı katkı ve ülkelerin döviz rezervlerini artıracı etkisiyle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için en önemli hizmet sektörü haline gelmiştir.

Türkiye tarihi zenginlikleri ve doğal güzellikleri bakımından dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer alır. Yine çeşitli iklim, bitki ve yer şekillerine sahip olması Türkiye'nin turizm potansiyelini artırmaktadır.

İzmir Kalkınma Ajansı'nın (İZKA) 2014-2023 İzmir Bölge Planında, İzmir'in farklı turizm türlerinde değerlendirilebilecek doğal, tarihi ve kültürel kaynaklara sahip olduğu belirtilmektedir. İzmir ilinde genel olarak var olan ve gelişme olanağı görülen turizm çeşitleri arasında başta deniz (kıyı) turizmi, bunun yanı sıra kültür turizmi, inanç turizmi, kongre turizmi, kış turizmi, termal turizm, doğa turizmi, kamp ve karavan turizmi ve spor turizmi sayılabilmektedir.

İzmir'de hali hazırda hizmet veren ve turizm işletmesi belgesi olan çok sayıda konaklama işletmesi, kongre ve toplantı salonu, seyahat acenteleri, plajlar ve turistik yerler bulunmaktadır. İzmir'e son yıllarda gelen yabancı turist sayısındaki artışa rağmen İzmir'in Türkiye turizm sektöründeki payının fazla artış göstermemesi İzmir'in potansiyel kaynaklarını yeterince kullanmadığının bir göstergesidir (İZTO, 2016).

Turizm alanında verilebilecek kurslar şunlardır:

- **Turist Rehberliği:** Ülkemiz ekonomisinde giderek büyük yer tutan turizm endüstrisinin eğitimli rehber ihtiyacını karşılayacak ara insan gücünü yetiştirmeyi hedefler. Bu bağlamda kursiyerler, Turizm Rehberliği Meslek Elemanları, Seyahat Acentaları ve Tur Operatörleri ile birlikte turistleri karşılama, gezdirme, yöre, bölge ve ülke hakkında bilgiler verme gibi işleri yaparlar.
- **Aşçı/Aşçı Yardımcılığı/Aşçı Çırağı:** Bu program ile, hijyen ve sanitasyon kurallarına uygun yiyecek üretimi yapma ve servise hazır hale getirme işlerinde mutfak elemanı yetiştirilmektedir.
- **Bar Servis Elemanı:** Bu eğitim programı, barlarda salonu servise hazırlayan, misafirlerden içki siparişini alıp servis eden, hesabın tahsili işlerini yapan meslek elemanı yetiştirmektedir.
- **Servis Elemanı Yardımcısı:** Bu eğitim programı, yiyecek ve içecek hizmetlerinin verildiği yerlerde servis ön hazırlıkları, yiyecek ve içecek servisi, hesabın takdimi ve tahsili işlerinde garsona yardımcı olan meslek elemanı yetiştirir.

göre lojistik alanda 2005- 2015 yılları arasında ülkeye 1,9 milyar dolar tutarında yabancı sermayeli yatırım gerçekleşmiştir.

Lojistik meslek dalı; ürün veya hizmetlerin hedef pazarlara, daha ekonomik ve hızlı bir şekilde ulaştırılmasını içermektedir. Lojistik; siparişlerin alımından mal bedellerinin tahsiline, gümrük ve transit geçiş evraklarının hazırlanmasından, depolamaya ve tüm iş süreçlerinin hizmet ile entegrasyonuna kadar çok geniş boyutlara ulaşmıştır.

Lojistik sektöründen bahsedildiğinde, işgücünün belli bir eğitim seviyesinin üzerinde olmasını beklemek yanlış olmaz. Lojistik, ancak lojistik kavramı doğru anlaşılıp, gerekleri yerine doğru şekilde getirilirse amacına ulaşabilir. Bu nedenle de bu sektörde çalışacak her kişinin kendisinin tedarik zincirinin hangi halkasında, hangi fonksiyonu yürütmekle görevli olduğunu ve bunun önemini anlaması son derece önemlidir. Görevlerini yerine getirirken de tedarik zincirinin iyiliğini her zaman ilk sırada değerlendirmesi gerekmektedir. Tüm bunları yapabilmek için belli bir bakış açısına sahip olmak kuşkusuz ki gereklidir. İzmir, gerek konumu, gerek sahip olduğu bilgi birikimi, doğal özellikleri ile, son yılların yıldız sektörü olan lojistik alanında bir yıldız, bir lojistik üs olmak için gerekli potansiyele sahiptir. Bu yüzden, lojistik sektöründe istihdam edilecek nitelikli iş gücü sağlanması oldukça önemlidir. Lojistik alanı için gerekli iş gücü daha çok üniversite ve meslek yüksekokullarının ilgili bölümlerinden sağlanmaktadır. Ancak depo, ambar, sevkiyat alanlarında istihdam sağlamak için meslek edindirme kurslarından yararlanabilir.

Lojistik meslek elemanı, müşterilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere her türlü ürün, hizmet ile hammaddenin; nakliyesi, dağıtımı, barkodlaması (etiketleme) stoklanması, paketlenmesi, depolanması ve tüketileceği pazar mahalline kadar nakliyesi işlemlerinin en kısa zamanda ve en ucuz maliyetle yapılması ve planlaması işlerini yürüten ve bilgi akışını sağlayan kişidir.

Kurs sonucu mesleğin gerektirdiği yeterlikleri kazanan bireyler, ulaştırma ve ticaret sektöründe;

- Lojistik işletmesi,
- Fabrikalar,
- Gümrük işletme,
- İthalat ve ihracat yapan firmalar,
- Depolar vb.

yerlerde çalışabilirler.

3.1.6. Topraksız Tarım ve Seracılık

İçerisinde toprak bulunmayan her türlü yetiştirme ortamında bitki yetiştirilmesine genel anlamda topraksız tarım adı verilir. Bu yetiştirme tekniğinde bitki yetiştirme ortamı olarak yalnızca besin çözeltileri kullanıldığı gibi çeşitli organik ve inorganik katı materyallerden de yararlanılır. Bir başka tanımla organik tarım; bitkilerin durgun, akan besin çözümü veya besin maddelerince zenginleştirilmiş katı yetiştirme ortamları içerisinde yetiştirilmesidir. Ülkemizde topraksız kültür araştırma aşamasındadır. Ege, Erzurum, Çukurova, Uludağ, Ankara ve Namık

Kemal Üniversitelerinin Ziraat Fakülteleri bu konuda çalışmaktadır. Ayrıca Ege Tarımsal Araştırma, Seracılık ve Narenciye Araştırma Enstitüleri de bu konuda çalışmaktadır.

Topraksız tarım konusuna ilgi duyan araştırma kurumu ve araştırmacı sayısı her geçen gün artmaktadır. Seracılığın yoğun olarak yapıldığı yerlerde, topraktan kaynaklanan sorunların giderek artması ve topraksız yöntemin çözüm olacağı düşüncesi, topraksız tarımı cazip hale getirmektedir. Türkiye’de halen seraların kapalı alanı 500 bin dönümü bulmaktadır. Ülkemiz, bu rakamla dünya seracılığında üçüncü sırada yer almaktadır. Ancak bunların sadece 6 bin dönümü topraksız tarımın yapıldığı modern seralardır. Bu da mevcut seraların ancak yüzde 1.2’sini oluşturur. Türkiye’de son yıllarda kurulan modern seraların yarısından fazlasında domates yetiştirilmektedir.

Ülkemiz sanayisinin başlıca girdilerini oluşturan endüstriyel hammadde kaynakları açısından oldukça fazla varlığa sahip olan İzmir’de, özellikle jeotermal enerji kaynaklarının dağılım ve miktarı yüksek oranlardadır. Jeotermal kaynağı girişimcilere ilde ve bölgede jeotermal ısıtma kaynaklı seracılık yapma fırsatını vermektedir. Buna rağmen, ülkemizde 617,7 bin dekar olan toplam sera alanı içerisinde İzmir’in 13,6 bin ile toplamdan aldığı pay %2,2’dir. İzmir ilinde sırasıyla Menderes, Bergama, Balçova ve Bayındır seracılığın en yoğun olduğu ilçelerdir. En önemli örtüaltı ürünler hıyar, domates ve maruldur.

Topraksız tarım yapmak için geniş alanlara ihtiyaç olmaması ve iklimin elverişliliği İzmir’i topraksız tarım ve seracılık faaliyetleri için önemli bir konuma getirmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi de Türkiye’de bir ilk olan “topraksız tarım kursu”nu hayata geçirmiştir. Ancak, İzmir ilinde seracılık faaliyetlerinin daha da geliştirilmesi için bu konuda çalışmalar ve meslek edindirme faaliyetleri devam ettirilmelidir.

Topraksız tarım ve seracılık alanında verilebilecek eğitimler şunlardır:

- Örtü Altı Yetiştiricilik (Seracılık)
- Topraksız tarım
- Budamacılık
- Meyve Sebze Ayıklayıcılığı

Eğitimi tamamlayan bireyler, tarımsal amaçlı kooperatif ve üretici birliklerinde, üniversitelere bağlı üretim çiftliklerinde, bağcılık işletmelerinde, üretim seralarında ve özel tarım işletmelerinde çalışabilirler.

3.1.7. Kimya Sanayi

Kimya sanayi, pek çok sektöre ara mal ve hammadde temin eden bir sanayi dalı olarak, gerek üretim gerekse de dış ticarete önemli bir role sahiptir. Kimya sektöründen ham madde kullanılmaksızın üretilen çok az sayıda ürün bulunmaktadır. Bu kapsamda; tarım ilaçları, sentetik gübreler, veteriner ilaçları, sentetik elyaflar, sabun, deterjan, temizleyiciler, plastik ham maddeleri, beşeri ilaç sanayi, kozmetik sanayi, boya, yardımcı maddeler, deri, tekstil, inşaat (boru, levha, kapı, pencere vb.) yapıstırıcı, derz, dolgu maddeleri, izolasyon malzemeleri, fotoğraf malzemeleri, barut ve patlayıcılar gibi birçok sanayi alanına nihai ve ara ürün sağlamaktadır (Ekonomi Bakanlığı, 2016).

Kimya sektörü, kimyasallar ve kimyasal ürünler dışında pek çok sektörü veya ürünü ilgilendiren önemli bir sektördür. Nanoteknoloji, biyokimya, genetik çalışmaları, organik, inorganik kimya araştırmaları, polimerler önemli çalışma alanlarıdır ve bütün bu alanlar kimya sektörünün gelişim ve değişime olan açıklığını göstermektedir.

İzmir’de kimya sektörünün daha çok Aliağa, Çiğli ve Kemalpaşa ilçelerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Aliağa’da PETKİM etrafında bir yoğunlaşma mevcuttur. Bu ilçede aynı zamanda Kimya İhtisas OSB bulunmaktadır. Yine sektörün ulusal ölçekteki stratejik yol haritasına bakıldığında Aliağa’da bu sektör için kümelenme çalışmaları yürütüleceği görülmektedir. Çiğli’de bulunan Atatürk OSB’de ve Kemalpaşa OSB’de çok sayıda kimya firması olduğu bu sebeple bu ilçelerde yoğunlaşma tespit edildiği görülmektedir (İZTO, 2015).

Kimya sanayinin ihtiyaç duyacağı alanlarda verilebilecek mesleki eğitimler şunlardır:

- LPG pompacı / dolum / tüp dağıtım / teknik personel
- Asbest sökümü
- Gazdan arındırma uzmanlığı
- Boya (pigment, reçine, solvent ve katkı maddeleri) / Yapıştırıcılar
- Plastik enjeksiyon ve polimer
- Kauçuk teknolojileri
- Beton mikser / beton pompacı operatörlüğü
- Endüstriyel soğutma

Eğitimi tamamlayan bireyler, ağırlıklı olarak petrol ve petrol ürünleri, deterjan, sabun, ilaç kimyasalları, petrokimya, plastik, boya ürünleri üreten firmalarda çalışabilirler.

3.1.8. Gelişime Açık Diğer Alanlar

Yukarıda sayılan yedi anahtar / yükselen sektörden başka, yine incelenen raporlar ve yapılan analizler ışığında İzmir ilinde gelişme potansiyeli olan sektörler ve alanlar aşağıda sıralanmıştır:

Sağlık turizmi

Sağlık turizmi, İZTO tarafından hazırlanan İzmir İş Dünyası 2015-2023 Stratejik Planında potansiyel sektör analizleri bölümünde kendisine yer bulmuştur. Bu alanın önemi İzmir Ticaret Odasında düzenlenen iş alemi ve kamu kurumları ile STK temsilcilerinin katıldığı toplantılarda vurgulanmıştır.

Yatçılık

İZTO’nun aynı raporunda yatçılık, İzmir için gelişim potansiyeli olan sektörlerden birisi olarak anılmıştır. Yat tasarımı ve imalatının Seferihisar’da yoğunlaştığı ve Güzelbahçe’de yer alan İMKB Anadolu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Denizcilik Meslek Lisesinde bulunan ahşap yat imalatı bölümünün bu sektöre eleman yetiştirmekte olduğunu altı çizilmiştir.

Su Ürünleri

İZKA tarafından yayınlanan 2014-2023 İzmir Bölge Planı çalışmaları kapsamında İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi tarafından hazırlanan “İzmir Su Ürünleri Sektörü Stratejisi” 584 km’lik sahil şeridiyle ve sahip olduğu iç su kaynaklarıyla önemli bir potansiyele sahip olan İzmir su ürünleri sektörünün gelişimine ivme kazandırmak amacıyla hazırlanmıştır. Raporda İzmir’in toplam balıkçı ve balıkçı teknesi sayısı bakımından Türkiye’de birinci sırada yer aldığı vurgulanmaktadır. Buna karşılık İzmir’in Türkiye’de avcılıktan sağlanan su ürünlerinin sadece %1,1’ini karşıladığının altı çizilmektedir. Raporda, İzmir’de su ürünleri sektöründe ciddi bir dış ticaret potansiyelinin bulunduğu belirtilirken, dış ticarete ilişkin eğitimlerin temin edilerek nitelikli çalışanların yetiştirilmesi hedef olarak konulmuştur.

Metal Sanayi

İZKA ile Kalkınma Bankası işbirliğinde hazırlanan İzmir İli Potansiyel Yatırım Konuları Araştırması bölgenin sahip olduğu kaynaklar, bu kaynakların kullanılabilme potansiyeli ve mevcut teşvik sisteminde dikkate alınarak, İzmir’de yatırım konuları incelenmiş ve tarım, imalat sanayi, turizm, yenilenebilir enerji ve lojistik olarak önceliklendirilmiştir (Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., 2012). Bu sayılan yatırım konularından dördü halihazırda yükselen / anahtar sektörler içerisinde yer almaktadır. İmalat başlığı altında ise metal sanayi dikkat çekmekte ve metal yapı malzemeleri imalatı, metal tank, rezervuar ve muhafaza kapları imalatı ile metallerin dövülmesi, preslenmesi, baskılanması ve yuvarlanması; toz metalürjisi, gelişme potansiyeli olan alanlar olarak belirlenmiştir.

3.2. Meslek Fabrikası için Öncelikli Kurs Branşlarının Belirlenmesi

Yapılan literatür taraması, ilgili rapor ve belgelerin incelenmesi ve analiz edilmesi ile İzmir için belirlenmiş olan yükselen ve anahtar yedi sektör ve gelişme potansiyeli olan diğer alanlar içerisinde istihdam talebinin bulunduğu ve temininde güçlük çekilen mesleklerin tespiti için bir dizi çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar sırasında Meslek Fabrikası Şube Müdürlüğü (eski adıyla Kent Koleji Şube Müdürlüğü) tarafından 2013-2014, 2014-2015 ve 2015-2016 dönemlerinde tüm kurs merkezlerinde açılmış olan eğitimler ve 2017 yılı için planlanan eğitimler incelenmiş ve ayrıca Meslek Fabrikasının dış paydaşlarıyla da bire bir görüşmeler yapılmıştır. Tüm bu çalışmalar sonucunda 80 meslek / alt meslek grubunu içeren uzun bir liste oluşturulmuş ve proje ortakları ve iştirakçilerinden mesleklerin önceliklendirilmesine ilişkin görüş talep edilmiştir.

Alınan görüşlerle ve yapılan analizlerle birlikte 80 meslek / alt meslek grubunu içeren uzun bir liste, tercih sıklığına göre sıralanarak 40’a indirilmiştir ve bu liste Tablo 8’de sunulmaktadır.

Tablo 8: İzmir işgücü piyasasının öncelikli olarak ihtiyaç duyduğu ve temininde güçlük çekilen 40 meslek / alt meslek grubu listesi

1	Aşçılık ve aşçı yardımcılığı	21	Kaynakçılık (Oksijen, Elektrik, Çelik, Gaz altı)
2	Ayakkabıcılık / sayacılık	22	Kıyı denizciliği
3	Balıkçılık	23	Kuaför hizmetleri (saç kesimi, manikür, pedikür vb.)
4	Bilgisayar destekli tasarım (CAD, 3Dsmx vb.)	24	Lojistik operasyon hizmetleri
5	Büro yönetimi ve sekreterlik	25	Makine montaj işçiliği
6	Cilt bakımı ve güzellik hizmetleri	26	Makine ve mekanik bakım
7	CNC ve torna tezgahı operatörlüğü ve programlama	27	Metal ve metalürji işlemeciliği
8	Çağrı merkezi hizmetleri	28	Mobilya montaj / üretim
9	Dış ticaret hizmeti (İngilizce)	29	Muhasebe / ön muhasebe (bilgisayar destekli muhasebe)
10	Dökümcülük	30	Otomasyon teknolojileri
11	Düz dikiş makineciliği	31	Pastane ürünleri üretimi
12	Elektrik makineleri bakım ve onarımı	32	Plastik enjeksiyon ve polimer üretimi
13	Elektrik tesisatçılığı	33	Programlanabilir lojik denetleyiciler (PLC) operatörlüğü
14	Elektromekanik kumanda sistemleri	34	Reçme, overlok makinacılığı, ütücülük
15	Hidrolik ve pnömatik operatörlüğü	35	Seracılık / Meyve sebze ayıklama
16	Isıtma ve doğalgaz iç tesisat yapımı	36	Servis elemanı (Garsonluk ve bar komiliği)
17	İnşaat Elemanı (boyacılık, sıvacılık, vb.)	37	Sıhhi tesisat
18	İş makinesi operatörlüğü	38	Tekstil operatörlüğü
19	Kalite kontrol uzmanlığı	39	Temel soğutma ve iklimlendirme
20	Kalorifer kazanı operatörlüğü	40	Turizm ve rehberlik hizmetleri

Meslekler alfabetik olarak sıralanmıştır

40 meslek / alt meslek grubunun belirlenmesinin ardından paydaşlar ile belirlenen meslek dallarını icra eden meslek erbapları ile ses kayıt yöntemiyle, farklı gruplar için ayrı ayrı tasarlanmış iki soru formu kullanılarak “Derinlemesine Görüşmeler” yapılmıştır. Derinlemesine görüşmeler, 17 paydaş kurum ve kuruluştan 28 katılımcı ve belirlenen 40 meslek grubu için 87 katılımcı olmak üzere toplam 115 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Paydaşlar ile yapılan görüşmeler çerçevesinde işgücü piyasası ve istihdam durumu ile mesleki eğitime ilişkin kanaatler değerlendirilmiş, mesleki eğitime ilişkin GZFT analizi yapılmıştır. Ayrıca paydaşların Meslek Fabrikasına ilişkin görüşleri de alınmıştır. Meslek grupları ile ilgili gerçekleştirilen görüşmelerde de ilgili meslek grubunun yaşadığı sorunlar ve sıkıntılar analiz edilmiştir.

Derinlemesine görüşmelerin tamamlanmasının ardından 92 kişinin katılımıyla 1. Çalıştay gerçekleştirilmiştir. 1. Çalıştayın temel amacı; daha önce belirlenen 40 meslek / alt meslek grubu içerisinde 20 meslek / alt meslek grubunun önceliklendirilmesi olmuştur. İlgili liste Tablo 9’da sunulmaktadır.

Tablo 9: 1. Çalıştay sonucunda önceliklendirilen 20 meslek / alt meslek grubu listesi

1	CNC ve torna tezgahı operatörlüğü ve programlama	11	Makine montaj işçiliği
2	Bilgisayar destekli tasarım (CAD, 3Dsmx vb.)	12	Temel soğutma ve iklimlendirme
3	Dış ticaret hizmeti (İngilizce)	13	Otomasyon teknolojileri
4	Aşçılık ve aşçı yardımcılığı	14	Elektrik tesisatçılığı
5	İş makinesi operatörlüğü	15	Hidrolik ve pnömatik operatörlüğü
6	Elektrik makineleri bakım ve onarımı	16	Isıtma ve doğalgaz iç tesisat yapımı
7	Kaynakçılık (Oksijen, Elektrik, Çelik, Gaz altı)	17	Programlanabilir lojik denetleyiciler (PLC) operatörlüğü
8	Makine ve mekanik bakım	18	Seracılık / Meyve sebze ayıklama
9	Turizm ve rehberlik hizmetleri	19	Sihhi tesisat
10	Lojistik operasyon hizmetleri	20	Ayakkabıcılık / Sayacılık

Meslekler 1. Çalıştay sonuçları dikkate alınarak öncelik sırasına göre sıralanmıştır

20 meslek / alt meslek grubunun belirlenmesinin ardından bu meslekleri temsil eden kuruluşlar ve meslek örgütleri ile “Odak Grup Görüşmeleri” gerçekleştirilmiştir. Toplam 12 kurum ve kuruluştan 93 katılımcı ile 22 odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Bunun nedeni, bazı meslekler için aynı meslek odasıyla ya da aynı meslek grubu için birden fazla kuruluşla görüşme yapılmış olmasıdır. Odak grup görüşmeleriyle esas itibarıyla ilgili meslek grubu ve sunulabilecek mesleki eğitim olanaklarıyla ilgili detaylı analizler gerçekleştirilmiştir.

Son olarak 59 kişinin katılımıyla 2. Çalıştay gerçekleştirilmiştir. 2. Çalıştayın temel amacı da daha önce belirlenen 20 meslek / alt meslek grubu içerisinde 5 meslek / alt meslek grubunun önceliklendirilmesi olmuştur. İlgili liste Tablo 10’da sunulmaktadır.

Tablo 10: 2. Çalıştay sonucunda önceliklendirilen 5 meslek / alt meslek grubu listesi

1	CNC ve torna tezgahı operatörlüğü ve programlama
2	Kaynakçılık
3	Aşçılık ve aşçı yardımcılığı
4	Bilgisayar destekli tasarım (CAD, 3Dsmx vb.)
5	Dış ticaret hizmeti (İngilizce)

Meslekler 2. Çalıştay sonuçları dikkate alınarak öncelik sırasına göre sıralanmıştır

2. Çalıştaya gelen 59 katılımcı 8 farklı gruba ayrılmış ve her grup kendisi öncelikli 5 meslek / alt meslek grubunu belirlemişlerdir. Yapılan değerlendirme sonucunda; “CNC ve torna tezgahı operatörlüğü ve programlama” 8 çalışma grubunun 7’sinden oy alarak ilk sırada yer almıştır. Bu mesleği 6 oy alan “kaynakçılık” ve 4 oy alan “aşçılık ve aşçı yardımcılığı” takip etmiştir. “Bilgisayar destekli tasarım” ve “dış ticaret hizmeti (İngilizce)” 3’er oyla yine öncelikli ilk 5 meslek grubu içerisinde yer almışlardır.

Bunların dışında 8 çalışma grubundan 2’ser oy alan beş meslek grubu, ikinci öncelikli grubu oluşturmuştur. Bu meslek grupları, “elektrik makineleri bakım ve onarımı”, “hidrolik ve pnömatik operatörlüğü”, “otomasyon teknolojileri”, “programlanabilir lojik denetleyiciler (PLC) operatörlüğü” ve “seracılık / meyve sebze ayıklama” olarak sıralanmıştır.

2. Çalıştay sonucunda önceliklendirilen meslek grupları ile derinlemesine görüşmeler ve odak grup görüşmelerine ilave olarak önceki bölümlerde analizlerine yer verilmiş olan İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırmaları, İZKA Bölge Planı ve planın hazırlanması sırasında yapılan diğer çalışma grubu raporları bir arada değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda “giyim eşyası sanayi” ve “topraksız tarım ve seracılık” meslek grupları da listeye ilave edilerek Meslek Fabrikası için öncelikli yedi meslek grubuna ulaşılmıştır.

İlerleyen bölümde belirlenen öncelikli yedi meslek grubunun her birinin tanımları, bu meslek grubundaki çalışan profili ve istihdam alanları belirlenmiş, derinlemesine görüşme ve odak grup görüşme bulguları ortaya konulmuştur.

3.2.1. CNC ve torna tezgahı operatörlüğü ve programlama

Meslek tanımı	Verilen işin torna tezgahında işlenerek istenilen şekil ve ölçüye getirilmesi, bu tezgahların ayar ve kontrollerinin yapılması faaliyetidir.
Meslek elemanı tanımı	CNC torna tezgahı operatörü/programcısı, geometrik çizimler yapmak, görünüş çıkarmak, ölçülendirme ve yüzey işlemleri yapmak, kroki-perspektif ve yapım resmi çizmek, temel tornalama ve frezeleme yapmak, bilgisayarda yeterli görünüş çizmek ve kütüphane oluşturabilmek, CNC torna tezgâhlarını ve kontrol panellerini kullanmak, CNC tornada programlama yapmak, CNC torna programını simülasyon ile kontrol etmek, bilgisayarda CAM programlarını kullanmak, tornalama yapmak, standart makine elemanlarının ve dişli çarkların yapım resimlerini çizmek ve okumak, bilgisayarda üç boyutlu katı ve yüzey modelleme yapmak, bilgisayarda montaj işlemleri yapmak vb. görev ve işlemleri yerine getirir.
İstihdam alanları	Mesleğin gerektirdiği yeterlikleri kazanan bireyler; kalıpcılık sektöründe ve makine imalat sektöründe çalışabilirler
Derinlemesine görüşme bulguları	▪ Mesleğin ağır sanayi dalında faaliyet gösterdiği, riskli ve tehlikeli bir meslek olarak nitelendirildiği görülmektedir. ▪ Çalışan profili genel olarak düşüktür. ▪ Meslek bir erkek işi olarak görülmektedir. ▪ Ekonomik kazanç olarak çok parlak görünmeyen mesleğe babadan, atadan görülerek alaylı yoldan başlanmaktadır. ▪ Özgün tasarımlar yapılabilmesi bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. ▪ Meslekte malzeme teminindeki sıkıntılar ve bilinçsizlik zayıf yönleri olarak, seri üretime geçilememesi bir tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır. ▪ Ağır sanayi olması dolayısıyla üretimin can damarı olarak nitelendirilen meslekte iş sağlığı ve güvenliği en önemli konu olarak öne çıkmaktadır. ▪ Sektörde yeniliklerin ve teknolojilerin takip edilmesi önemlidir. ▪ Yetişmiş kalifiye eleman sıkıntısı çekilmekle birlikte iş gücü talebini

	fazla olmadığı, bunun sebebinin ise sektördeki otomatik makineleşme olduğu söylenebilir. - İş gücü ihtiyacı gerektiğinde çevreden karşılanmaktadır. - Temel çıraklık eğitimi eksiği görülmektedir. Farklı dallara sahip olan mesleğin geliştirilmesi için uzmanlık eğitimleri verilmelidir
Odak grup görüşme bulguları	- Kalifiye CNC operatörlerinin yetiştirilmesi önem arz etmektedir. 4+4+4 eğitimi sisteminde çırağın yetişmesi mümkün görünmemektedir. - Çıraklık eğitimlerinin küçük yaşta başlaması gereklidir. İlerleyen yaşlarda bu işin öğrenilmesi ve yapılması zor görünmektedir. - Meslek dalı ile ilgili öne çıkan eğitimler dik işlemler, lazer, freze ve teknik resimdir. - Meslek okullarının bir fabrika gibi düzenlenmesi tavsiye edilmektedir (eğitim, üretim, satış).

3.2.2. Kaynakçılık

Meslek tanımı	Metallerin oksiasetlenen, elektrik arkı ve gaz alevi ile çeşitli şekillerde kesilmesi, parçaların yine aynı yöntemle ergitilerek birleştirilmesi işidir.
Meslek elemanı tanımı	Kaynakçı, kesilecek veya kaynakla tutturulacak metal parçaları işaretlemek, oksiasetlenen veya gaz alevi yardımı ile parçaları kesmek, kaynatılacak metalin cinsine ve ergime derecesine göre oksijen ve asetilen gazının ayarlarını yapmak, parçaları oksijen kaynağı ile birbirine tutturmak için hazırlamak, elektrotu kaynatılacak kısımda yürüterek parçaların birbirine kaynamasını sağlamak, kaynak yapılan yerin pürüzlerini eğe ya da spiral kullanarak temizleyip düzeltmek vb. görev ve işlemleri yerine getirir.
İstihdam alanları	Mesleğin gerektirdiği yeterlikleri kazanan bireyler metal teknolojisi alanında; makine metal sektöründeki fabrikalarda ve metal işleri atölyeleri, vb. yerlerde çalışabilirler.
Derinlemesine görüşme bulguları	- İlgi gösterilmeyen ancak yetişmiş eleman ihtiyacı olan bir meslektir. - Sektörde 25-50 yaş aralığında erkekler çalışmaktadır. - Eğitim seviyesi ise ilkökul ortaokul mezunu düzeyindedir. - Çalışma koşullarından dolayı tercih edilmemekte, çekirdekten yetişme eleman bulunamamaktadır. - İleride mesleği layığıyla icra eden ustaların kalmayacağı öngörüsü hâkimdir. - Ancak gelişen sanayide kaynakçılık mesleğinin ortadan kalkması gibi bir durum söz konusu değildir. Dolayısıyla ekonomik sıkıntılarla boğuşan mesleğin piyasa koşullarında çalışabilecek kalifiye elemanlar yetiştirilerek desteklenmesi gerekmektedir.

Odak grup görüşme bulguları	▪ Kaynakçılık mesleği hem eğitim hem de yeteneğe bağlı görülmektedir. Kullanılan materyali tanımak ve bilmek çok önemlidir. ▪ Sektörde nitelikli eleman sıkıntısı çekilmektedir. Çok kilit bir meslek olarak değerlendirilmektedir. ▪ Gaz altı, elektrik, metal, püskürtme, lazer, dikiş kaynakçılığı vardır. Kaynakçılık mesleği her sektörde vardır ve her sektörde ilişkilidir.
------------------------------------	--

3.2.3. Aşçılık ve aşçı yardımcılığı

Meslek tanımı	Otel, lokanta, hastane, gemi, yolcu treni ve kamuya açık yiyecek yenilen diğer yerlerde, öğünlerin planlanması, yemeklerin hazırlanması ve pişirilmesi ve mutfaktaki çalışmaların organize edilmesi faaliyetidir.
Meslek elemanı tanımı	Aşçı, çalıştığı yerin özelliğine göre yemek listesini hazırlamak, malzeme ihtiyaçlarını belirleyip temin etmek, restoranın menüsüne uygun çeşitli yemekleri hazırlamak, zamanında tüketilmeyen yiyecekleri imha etmek gibi görev ve işlemleri yerine getirir. Aşçı yardımcısı, temizlik ve sağlık kurallarına uygun olarak çalışma ortamını hazırlamak, yemeklik malzemelerin temizlenmesi, soyulması, ayıklanması, doğranması vb. işlemleri yapmak, yemek çeşitlerinin pişirilmesinde aşçıya yardımcı olmak, kullanılan araç ve gereçler ile mutfakın genel temizliğini yapmak vb. görev ve işlemleri yerine getirir. Aşçı çırağı, üstlerinin denetiminde çalışan mesleğe yeni başlamış deneyimsiz mutfak elemanıdır. Aşçı çırağı, bulaşık yıkamak ve çöp atmak, besin öğelerinin kaynaklarını seçmek, sebzeleri doğrayarak pişirmeye hazırlamak, sebze garnitürleri hazırlamak, çorbaları pişirmek, yumurtadan yiyecekler hazırlamak, basit tatlılar yapmak, vb. görev ve işlemleri yerine getirir.
İstihdam alanları	Mesleğin gerektirdiği yeterlikleri kazanan bireyler yiyecek içecek hizmetleri alanında; konaklama işletmelerinin yiyecek içecek ünitelerinde, kurum mutfaklarında, kafeterya, bar ve restoranlarda, yemek fabrikalarında, ulaşım araçlarının yiyecek içecek üretim ünitelerinde vb. yerlerde çalışabilirler.
Derinlemesine görüşme bulguları	▪ İcra eden kişilerin geneli gençler ve erkeklerden oluşmaktadır. ▪ Kişisel ve mesleki gelişim mesleğin güçlü yönleri olarak ortaya çıkmaktadır. ▪ Sektör itibarıyla sınırsız bir hizmet alanının oluşu mesleğin olumlu bir yönüdür. ▪ Eğitim ve deneyim ile meslekte ilerlenebileceği muhakkaktır. ▪ Mesleğin sorumluluk gerektirdiği bunun yanı sıra insana kişisel gelişim olarak çok şeyler kattığı görüşü hâkimdir. ▪ İnsanların birbirlerine ve mesleğe karşı saygısızlığı meslek dalına dair

	zayıf yön olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitimsiz elemanlar ve yasa dışı yollarla elde edilen kazançlar meslek dalının tehditleri olarak görülmektedir. Sektörde haksız rekabet koşullarının olduğu ifade edilmiştir. ▪ Mesleği icra etmek üzere başvuranlar genelde bir deneme sürecinden geçmektedir. ▪ Sektörde tavsiye ve referans sistemi hâkimdir. ▪ Meslekte alaylı olarak yetişmiş kişi sayısının fazla olduğu görülmektedir. ▪ Mesleğin çalışma koşullarının düzenlenmesi gerekmektedir. ▪ Meslek dalı ile ilgili staj eğitimlerinin yetersiz olduğu görülmektedir.
Odak grup görüşme bulguları	▪ Aşçı ve aşçı yardımcılığı meslek dallarında ustalardan eğitim almak ve mutfakta yetişmek gerekmektedir. İşbaşında eğitim önemlidir. ▪ Otel aşçılığı, restoran aşçılığı, lokanta aşçılığı birbirinden farklı konumdadır. Her birinin yetkinliği farklı farklıdır. ▪ Aşçı güncel konuları takip etmeli, kendisini geliştirmelidir ancak geleneksel mutfak kültürünü de korumalıdır. ▪ Sadece aşçı değil kalifiye servis elemanı eksikliği de görülmektedir. ▪ İş ahlakında ve meslek kültüründe yozlaşma görülmektedir. ▪ Merdiven altı, sağlıksız işletmeler denetlenmelidir. ▪ Sektörde eğitim almış işsizlerin, personel arayan işverenler ile buluşacağı internet ortamında bir sistem önerilmektedir.

3.2.4. Bilgisayar destekli tasarım

Meslek tanımı	Kroki ve notların incelenerek, mühendislik, imalat ve diğer amaçlara hizmet bakımından, gerekli ölçüm ve incelemelerin yapılarak iş planları ve standartlara uygun teknik projelerin hazırlanmasıdır.
Meslek elemanı tanımı	Bilgisayar destekli proje çizimi Autocad kullanıcısı, bilgisayar ve yardımcı çizim programı kullanarak proje çizimi yapabilen kişidir. Üç boyutlu grafik animasyon 3DS MAX kullanıcısı, reklam şirketleri, film şirketleri, animasyon şirketleri, tasarım ve mobilya şirketleri, dekorasyon şirketleri için animasyon, kısa film, uzun film, tasarım ve dekor, model, karakter, simülasyon hazırlayabilen kişidir.
İstihdam alanları	Autocad konusunda gerekli yeterlikleri kazanan bireyler ahşap teknolojisi sektöründe; kendi iş yerlerinde, fabrikalarda, sektördeki çeşitli çizim bürolarında çalışabilirler. 3DS MAX konusunda gerekli yeterlilikleri kazanan bireyler bilişim sektöründe; reklam, film, inşaat, mobilya şirketlerinde, CNC makineleri ile iş yapan kurum ve kuruluşlarda, uzay sanayi ve simülasyonunda, TV kanalları ve program yapım şirketlerinde, otomotiv sektöründe,

	animasyon şirketleri ve kuruluşlarında, baskı şirketlerinde vb. yerlerde çalışabilirler.
Derinlemesine görüşme bulguları	▪ Meslekte genelde lise ve üniversite mezunları çalışmaktadır. İlgili az olsa da yeterli seviyede görülmektedir. ▪ Teknoloji ile yakından ilişkisi olmasından dolayı geleceği olan bir meslek durumundadır. ▪ Yapısı itibari ile yeniliklere ve öğrenmeye açık ve yine yapısı itibari ile hata payının yüksek olması mesleği zorlaştırmaktadır. ▪ Meslek dalı üretim ve sanayi sektörüne katkı sağlamaktadır. ▪ Teknolojik gelişmeler, kişisel gelişim ve iletişim gücü fırsat olarak değerlendirilebilir. ▪ Anlayışsız müşteriler ve disiplinsiz çalışanlar mesleğin sıkıntılı yönleri olarak dikkat çekmektedir. ▪ Profesyonellik ve etik anlamında sıkıntılar yaşanmaktadır. ▪ Sektör iş gücü ihtiyacını kendi çevresinden çözmektedir. ▪ Meslek çalışanlarının en temel endişesi sektörde belgesiz eleman çalıştırılmasıdır. Belgesiz çalışanlar piyasa koşullarında ekonomik tehdit olarak görülmektedir. ▪ Sektörde kalifiye ve sertifikalı eleman ihtiyacı vardır. ▪ Gençlerin teknolojiye yönlendirilmesi meslek açısından önemlidir. ▪ Belgelendirme ve teknoloji konularına önem verilmelidir
Odak grup görüşme bulguları	▪ Teknik ve teknolojik bilgi gerektiren bir meslektir. Sektörde yetişmiş elemana ihtiyaç vardır. ▪ Mesleğe ilgi gösterilmemektedir. ▪ Teknoloji ile yakından ilişkisi olmasından dolayı geleceği olan bir meslek konumundadır. ▪ Meslek çalışanlarının en temel endişesi sektörde belgesiz eleman çalıştırılmasıdır. Belgelendirmeye önem verilmelidir.

3.2.5. Dış ticaret hizmeti (İngilizce)

Meslek tanımı	İhracat ve ithalat işlemlerinde, uluslararası mal alım-satımı için bağlantılar kurulması ve gerekli sözleşmelerin yapılması işleridir.
Meslek elemanı tanımı	Dış ticaret elemanı, yurt dışından satın alınan malların zamanında gelmesi için işi sürekli olarak takip etmek, yurt dışına satılacak malların gideceği ülkedeki firmaya zamanında ve istenilen şekilde teslimi için gereken işlemleri yapmak, yurt dışından alınan malın bedelinin sözleşmeye uygun olarak ödenmesini ve yurt dışına satılan malın parasının da zamanında alınmasını sağlamaya çalışmak, ihracat ve ithalat ile ilgili yasa ve yönetmelikleri sürekli izlemek, vb. görev ve işlemleri yerine getirir.

İstihdam alanları	Mesleğin gerektirdiği yeterlikleri kazanan bireyler dış ticaret ile ilgili faaliyette bulunan her türdeki kurum ve kuruluşların ofislerinde çalışabilirler.
Derinlemesine görüşme bulguları	▪ Sektör itibarıyla bu mesleği icra eden kişiler sektörün farklı aşamaları ile ilgili bilgi sahibi olmak zorundadırlar. İthalat ve ihracat yapan bütün sektörler ile ilişkilidir. ▪ Sektörde farklı pozisyonlarda eğitim durumu değişkenlik gösterebilmektedir, lisans ağırlıklı bir eğitim söz konusudur. ▪ Gelir seviyesi de yine yaş ve cinsiyet durumundaki gibi değişkendir. ▪ Kadınlar ve erkekler sektörün farklı alanlarında çalışmaktadır. ▪ Çok canlı ve sürekli bir sektördür. Farklı alanlarla ilgilenmek ve farklı sektörleri yakından takip etmek gerekmektedir. ▪ Konuşabildiğiniz her ek yabancı dil size avantaj olarak geri dönmektedir. ▪ Ekonomik çalkantılar sektörün en büyük sıkıntısı olarak ifade edilmiştir. Ülkelerin ekonomik durumları ticaret anlaşmaları üzerinde direkt etkilidir. ▪ Sektörün en büyük dar boğazı nakit sıkıntısıdır, ikincisi ise piyasanın gittikçe daralmasıdır. ▪ Kendini geliştirmek ve fuarlara katılabilmek fırsat olarak nitelendirilebilir. Ayrıca sektörle ve bölge ile ilgili bilginin önemli olduğu belirtilmektedir. ▪ Ülkemizde dış ticaret denildiği zaman akla ithalat gelmektedir ancak sanayi desteklenir, üretim artarsa ihracat aktiviteleri de artacaktır. ▪ Sektör geleceği özellikle ülkemizde öngörülemez olarak nitelendirilmektedir. Ekonomik sıkıntılar en büyük tehdittir. ▪ Mesleki ve teknik eğitim yetersiz bulunmaktadır. Piyasa koşullarının kitaplardan çok farklı olduğu vurgulanmaktadır. ▪ Mesleği icra edenlerin güçlü diyaloglar kurabilmesi önemlidir
Odak grup görüşme bulguları	▪ Sektörde deneyim çok önemlidir. KOBİ'ler genellikle eğitimsiz kişileri çalıştırmaktadırlar. ▪ Dış ticaret ile pazarlama kısmını ayırmak gereklidir. Dış ticaret personeli ithalat-ihracat prosedürlerini çok iyi bilmeli ve takip edebilmelidir. ▪ Organizasyon becerisi, proje yönetim becerisi, süreç yönetimi, proje yönetimi çok önemlidir. ▪ Dış ticaret personeli asgari düzeyde İngilizce bilmelidir. İkinci üçüncü yabancı dil tercih sebebidir ancak iyi seviyede İngilizce olmazsa olmazdır. Mesleki İngilizceye sahip olmak gereklidir.

3.2.6. Düz dikiş makineciliği

Meslek tanımı	Düz sanayi dikiş makinesi ile uygun dikiş tekniklerinin kullanılarak giysi üretimi yapma faaliyetidir.
Meslek elemanı tanımı	Düz dikiş makineci, işletmenin genel çalışma prensipleri doğrultusunda, araç, gereç ve ekipmanları etkin bir şekilde kullanarak, işçi sağlığı, iş güvenliği ve çevre koruma düzenlemelerine ve mesleğin verimlilik ve kalite gereklerine uygun olarak: makinede düz dikiş yapmak, fermuar dikmek, bel temizlemek, cep dikmek, kapama payı dikmek, kol takmak, yaka dikmek, yırtmaç dikmek, vb. görevleri yerine getirir.
İstihdam alanları	Mesleğin gerektirdiği yeterlikleri kazanan bireyler giyim- hazır giyim sektöründe; atölyelerde, hazır giyim işletmelerinde, modaevleri, butiklerde ve kendi iş yerleri, vb. yerlerde çalışabilirler.
Derinlemesine görüşme bulguları	- Mesleğe ilgi gösterilmediği görülmektedir. - Sektörde çalışma alanlarına göre kadın erkek oranları değişkenlik göstermektedir. - Mesleği icra edenlerin genelde eğitim seviyesi düşüktür. - Mesleği icra edenler genel itibarıyla tekstil sektörünün her aşamasında çalışmış, çekirdekten yetişmiş kişiler olarak belirtilmiştir. - Ücretler genelde uzmanlığa ve sektördeki tecrübeye göre değişmektedir. - Tekstil atölyelerinde mesleği icra edenler yorucu çalışma koşullarına rağmen aile ortamının oluştuğunu belirtiyorlar. Yorucu ve uzun çalışma saatleri, fazla mesailer ve özel hayata zaman ayıramamak mesleğin zayıf yönleri olarak karşımıza çıkmaktadır. - Mesleği icra eden kişiler kendi tamir ve tadilatlarını kendi el becerileriyle yaparak küçük tasarruflar yapmaktadır. - Meslek genelde atölyede usta çırak ilişkisi içerisinde öğrenilmektedir. - Çalışma ortamının öğrenmeye, öğretmeye ve pratik yapmaya oldukça müsait olduğu görülmektedir. Dolayısıyla meslek dalını icra eden kişiler çoğunlukla alaylı yetişmektedir. - Sektörde tanınmış vasıtasıyla iş bulunduğu, referans sisteminin işlediği görülmektedir.
Odak grup görüşme bulguları	- Verilen mesleki eğitimlerin piyasanın ihtiyaçlarını karşılamadığı düşünülmektedir. Stajların dönem içine aktarılması ve öğrencilere daha fazla staj imkânı sağlanması önerilmektedir. - Eğiticilerin sektörün yeniliklerini takip etmesi, müfredata stajın da eklenmesi ve eğiticilerin staj yerlerine giderek stajyerin gelişini takip etmesi gerektiği tavsiye edilmektedir. - Suriyeli mültecilerin ucuz işgücü haline gelerek haksız rekabet ortamı oluşturdukları ifade edilmiştir. - Mesleki eğitimde önem verilmesi gereken öncelikli konular; makine, kalıp ve tasarım olarak belirtilmiştir.

3.2.7. Seracılık / meyve sebze ayıklama

Meslek tanımı	Seracılık, seralarda, sebze ve çiçek üretimi ile ilgili çalışmaların yürütülmesidir. Meyve-sebze ayıklama hammadde dolum havuzundan gelen ve yıkamadan geçerek yürüyen bantlara düşen malların boylamalarına uygun olarak el ve göz kontrolünden geçirilmesi, uygun boylamada olmayan, vuruk, ezik, sapsız, çift saplı, rengi çok açık ya da çok koyu olanlarının seri bir şekilde seçilip ayıklanması işidir.
Meslek elemanı tanımı	Seracılık teknikeri, cam, naylon vb. örtü malzemelerine göre seraları hazırlamak, seraların ısıtma, havalandırma, soğutma, aydınlatma, nemlendirme ve diğer teçhizatların donatılması işlerini planlamak ve düzenlemek, yetiştirme ortamlarını ve ekim-dikim yerlerini hazırlamak, bahçe ve süs bitkileri yetiştiriciliği ile ilgili olarak tohum ekiminden hasada kadar tüm işlemleri yapmak görev ve işlemleri yerine getirir. Meyve sebze ayıklama işçisi, ana banda alınan/akan boylaması belirli ölçülerden büyük olan ürünleri gözle ilk ayıklamasını yapmak, defoluları meyve ve sebzeleri bant üzerinden ayıklamak, kontrolden geçen ve ayrılmış olan malların paketlenme ve dolumun yapılacağı bölüme akmasını sağlamak, akan bandın temizliğini sağlamak, vb. görev ve işlemleri yerine getirir.
İstihdam alanları	Mesleğin gerektirdiği yeterlikleri kazanan bireyler tarımsal amaçlı kooperatif ve üretici birliklerinde, üretme çiftliklerinde, bağıcılık işletmelerinde, üretim seralarında ve özel tarım işletmelerinde çalışabilirler.
Derinlemesine görüşme bulguları	▪ Mesleğin gelir düzeyi eğitime ve çalışılan alanlara göre değişkenlik göstermektedir. ▪ Sektörde peyzaj mimarı olanlar da, çekirdekten çıraklıktan yetişen de bulunmaktadır. ▪ Kadın ve erkek çalışan oranı aşağı yukarı eşit seviyelerdedir. ▪ Meslek dalı ve sektörün durumu hava koşullarından etkilenmektedir. ▪ Ekonomik sorunlar ve çalışma koşulları olumsuz yön olarak belirtilmiştir. ▪ Meslek dalına yönelik fırsata çevrilebilecek bir durum görülmemektedir. ▪ Hırsızlık, seyyar satıcılar ve market zincirleri meslek dalının tehditleri olarak sayılmaktadır. ▪ Genel anlamda mesleki ve teknik eğitimin yetersizliğinden bahsedilmektedir. ▪ Düşünceler olumsuz yöndedir.
Odak grup görüşme	▪ Çalışacak kişi mevsimine göre sebzeyi meyveyi tanımalıdır. Çalışan fiziksel anlamda güçlü olmalıdır.

bulguları

- Babadan oğula geçen bir meslektir ve yorucu bir iştir. Büyük marketler sektörü zor durumda bırakmaktadır.
- Meslek standardının bulunmaması bir sorundur.

Yapılan bu analiz ve değerlendirme çalışmaları Meslek Fabrikası Şube Müdürlüğünün görüşüne sunulmuş ve yedi meslek grubu içerisinde pilot uygulama kapsamında beşinin seçilerek düzenlenmesi tavsiye edilen 8 meslek alt grubu belirlenmiştir.

Tablo 11, her bir meslek alt grubunun yer aldığı meslek grubu ve yükselen / anahtar sektörü göstermekte ve bu meslek alt grubu seçilirken kullanılan referans noktalarını belirlemektedir.

Tablo 11: Meslek Fabrikası için tavsiye edilen öncelikli alt meslek grupları

No	Önerilen Meslek Alt Grubu	Meslek Grubu	Yükselen / Anahtar Sektör	Referans Noktası (*)
1	CNC ve torna tezgahı operatörü	CNC ve torna tezgahı operatörlüğü ve programlama	2. Bilgi iletişim teknolojileri	2. Çalıştay 1.sıra İŞKUR 2015 Açık İşler 7.sıra İŞKUR 2016 TGÇM 6.sıra İŞKUR 2016 NİABM 8.sıra
2	Gaz altı kaynakçısı	Kaynakçılık	8. Metal sanayi	2. Çalıştay 2.sıra İŞKUR 2016 Açık İşler 4.sıra İŞKUR 2016 TGÇM 3.sıra
3	Aşçı çırağı	Aşçılık ve aşçı yardımcılığı	4. Turizm	2. Çalıştay 3.sıra
4	Autocad	Bilgisayar destekli tasarım	2. Bilgi iletişim teknolojileri	2. Çalıştay 4.sıra
5	3D SMAX	Bilgisayar destekli tasarım	2. Bilgi iletişim teknolojileri	2. Çalıştay 4.sıra
6	Dış Ticaret Ofis Hizmetleri Elemanı	Dış ticaret hizmeti (İngilizce)	5. Lojistik	2. Çalıştay 5.sıra İŞKUR 2015 Açık İşler 12.sıra İŞKUR NİABM 10.sıra
7	Düz dikiş makineci	Düz dikiş makineciliği	3. Giyim eşyası sanayi	İŞKUR 2016 Açık İşler 1.sıra İŞKUR 2016 TGÇM 1.sıra İŞKUR 2016 NİABM 2.sıra 1. Çalıştay 30.sıra
8	Seracı	Seracılık / Meyve sebze ayıklama	6. Topraksız tarım ve seracılık	2. Çalıştay 6.sıra İŞKUR 2015 TGÇM 4.sıra İBB İZKA Mali Destek Prog.

* TGÇM: İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırması Raporlarına göre temininde güçlük çekilen meslekler

* NİABM: İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırması Raporlarına göre net istihdam artışı beklenen meslekler

4. SONUÇ

Araştırmalardan elde edilen sonuçlar incelendiğinde, İzmir'deki işsizlik oranının Türkiye genelinin çok üzerinde olması dikkat çekmektedir. Ayrıca, İzmir ilinde yüksek oranlarda seyreden işsizliğin yanı sıra açık işlere istenen kapasite ve beceride çalışan bulunamaması da önemli bir sorun teşkil etmektedir. İzmir'de önemli orandaki işsizliğin kentin üretkenlik düzeyini düşürerek sosyo-ekonomik kalkınmanın önünde bir engel olduğu görülmektedir.

İzmir'in istihdam oranı Türkiye geneliyle aynı düzeylerde olmasına karşın işsizlik oranı Türkiye genelinin üzerinde seyretmektedir. Bu durumun temel nedeni İzmir'de işgücüne katılım oranının Türkiye ortalamasının üzerinde olmasıdır. İşsizlikteki sıçramayı izleyen dönemde istihdamda önemli düzeyde artış kaydedilmiş, ancak bu artış işgücüne katılımdaki artışı yeterince güçlü şekilde karşılayamamıştır.

Türkiye işgücü piyasasında olduğu gibi İzmir işgücü piyasasının sorunları da işgücü talebi yaratmakla sınırlı kalmamaktadır. İşgücü arzı boyutuyla değerlendirildiğinde, önemli bir nitelik ve beceri yetersizliği sorunuyla karşılaşmaktadır. Bu sorun en temelde işgücü yetiştirme maliyetlerini artırmakta, işgücünün verimliliğini sınırlandırmakta ve işsizliği beslemektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, İzmir'de işgücü talebini güçlendirmeye ve istihdamı geliştirmeye yönelik çalışmaların en önemli tamamlayıcısı, işgücünün nitelik sorununu aşmaya ve geniş anlamda eğitimin işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılama yeterliliğini geliştirmeye yönelik planlı çalışmalar olmalıdır.

Bu bağlamda Meslek Fabrikasının önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen analiz ve değerlendirmeler ışığında İzmir ili için gelişme potansiyeli olan anahtar / yükselen sektörlerin Meslek Fabrikası Şube Müdürlüğü tarafından ilerleyen dönemlerde de sürekli takip edilmesi ve bu sektörler içerisinde yer alan meslek / alt meslek gruplarına yönelik kurs programlarının yaygınlaştırılarak sürdürülmesi büyük önem arz etmektedir. Bu durumda Meslek Fabrikasının, İzmir işgücü piyasasının taleplerine cevap vererek işsizliğin azaltılmasına katkı sağlamak anlamında da önemli bir yol kat edeceği kuşkusuzdur.

KAYNAKLAR

Adıyaman, Çetin (2012), “*Türkiye’nin Yenilenebilir Enerji Politikaları*”, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Niğde.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (BSTB), 2013. 81 İl Sanayi Durum Raporu, Sanayi Genel Müdürlüğü, Ankara.

Çalışma ve İş Kurumu (İŞKUR), 2015. İzmir işgücü piyasası analizi raporu 2015, <http://www.iskur.gov.tr/kurumsalbilgi/raporlar.aspx#dltop>.

Çalışma ve İş Kurumu (İŞKUR), 2016. İzmir işgücü piyasası analizi raporu 2016, <http://www.iskur.gov.tr/kurumsalbilgi/raporlar.aspx#dltop>.

Doğan, N. ve Palamutçu, S., 2013. Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe Nitelikli İş Gücü Yetiştirme Programları, T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 3. Sanayi Şurası.

Ekonomi Bakanlığı, 2016. Sektör Raporları: Kimya Sektörü, İhracat Genel Müdürlüğü, Ankara.

İzmir Ekonomi Üniversitesi (İEÜ), 2009. İzmir’de Lojistik Sektörünün Mevcut Durumu ve Gelişme Potansiyelinin Analizi, İ.E.Ü. Lojistik Yönetimi Bölümü İzmir Kalkınma Ajansı Projesi.

İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA), 2012. 2014-2023 İzmir Bölge Planı.

İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA), 2013. İzmir Su Ürünleri Sektörü Stratejisi.

İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA), 2013. İzmir Turizm Mevcut Durum Raporu.

İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA), 2014. İzmir Mevcut Durum Analizi, (ISBN 978-605-5826-12-3), İzmir: Tükeltmat A.Ş.

İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA), 2015. İzmir Bölge Planı, (ISBN 978-605-5826-14-7). İzmir: Printer Ofset Matbaacılık.

İzmir Ticaret Odası (İZTO), 2015. İzmir İş Hayatı 2015-2023 Stratejik Planı (ISBN 978-605-137-517-5), İzmir Ticaret Odası Yayın Numarası 184.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2011. Yenilenebilir Enerji Teknolojileri Alanı Çerçeve Öğretim Programı, Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2014. Seçilmiş Göstergelerle İzmir 2013, (ISSN 1307-0894), Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., 2012. İzmir İli Potansiyel Yatırım Konuları Araştırması, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü.

Yanardağ, Ö. (2014). İzmir’de Turizm Yatırımlarının İhtiyaç Analizi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1 (1), 81-104.

